

konvergenca

divzella

apríl — máj — jún 2021

bratislava & online

„Nosím v sebe nádej, že sa moja hudba bude počúvať aj v roku 2020.
A v roku 3000 tiež. Niekedy som si tým dokonca istý, pretože hudba,
ktorú hrám, je iná.“

aster piazzella

(1921—1992)

Keď sme sa rozhodovali, kto bude ďalšou z výnimočných skladateľských osobností, ktorej sa budeme tento rok na festivale Konvergenzie venovať, rozhodli sme sa pre Astora Piazzollu. Som presvedčený, že po Šostakovičovi, Bartókovi, Beethovenovi, Stravinskom a Bachovi ide o správne rozhodnutie. Astor Piazzolla bol nielen skvelý skladateľ, ale tiež fenomenálny interpret. Navyše, dokázal si v 20. storočí nájsť svoj vlastný hudobný jazyk, s ktorým sa mu podarilo niečo, čo mnohým skladateľom vážnej hudby chýbalo, resp. mnohým stále chýba. Jeho hudba sa nezrieka emócií, nerezignuje na komunikáciu, vďaka čomu dokázala zarezonovať nielen u hudobníkov, venujúcich sa tangu, jazzu, klasike či rocku, ale oslovila tiež široké publikum. Piazzolovi sa podarilo niečo, čo majú všetci veľkí majstri, Bachom počnúc, spoločné. Z pôvodne tanečnej formy vytvoril hudbu na počúvanie, ktorá sa stala sofistikovanou bez toho, aby stratila svoju spontánnosť. Z tanga urobil „nové tango“. Tango Nuevo. Priznám sa, že som dúfal a veril, že budeme mať na festivale venovanom Piazzolovej hudbe plné sály ľudí. Pretože tango vo svojej podstate potrebuje publikum, ktoré dotvára jeho atmosféru. Pandemická situácia nám to však stále nedovoľuje. Nevádi, pokúsime sa o to tak či onak. Pretože veríme, že táto hudba je slobodnejšia a silnejšia než nejaký vírus. Započúvajte sa do nej s nami, priatelia, nech „sme v tom stále spolu“.

When we had to choose another outstanding composer to whom we would dedicate this year's Convergences Festival, we opted for Astor Piazzolla (1921—1992). I am convinced that after Shostakovich, Bartók, Beethoven, Stravinsky and Bach, we have chosen a worthy successor. Astor Piazzolla was not only a fine composer but also a phenomenal performer. Furthermore, in the 20th century he managed to find his own musical language, and this is something that many composers of serious music have lacked (and many still lack today). His music does not abjure emotion, it does not abandon the effort at communication; hence it has resonated with musicians devoted to tango, jazz, classical and rock, and it has made an impact on the general public. Piazzolla has succeeded in something that all the great masters, beginning with Bach, have in common. From what was originally a dance form he made music for listening, which became more sophisticated without losing its spontaneity. Out of the tango he made a “new tango”, Tango Nuevo. I will admit: I had hoped and believed that, for our festival devoted to Piazzolla's music, we would have halls full of people. Because the tango, by its nature, demands a public that contributes to creating its atmosphere. However, the pandemic situation still forbids us this. No matter, we will make this attempt one way or another. Because we believe that this music is freer and more powerful than any virus. Listen to it along with us, friends, let us “be in this always together”.

Jozef LUPTÁK

ne / sun 18 / 4 / 2021 20.20 / kino lumière online

the years of the shark / roky žraloka

slovenská premiéra dokumentu D. Rosenfelda

st / wed 26 / 5 / 2021 19.00 / nádvorie primaciálneho paláca & online

balada para un loco / R. Roth, B. Lenko

ne / sun 30 / 5 / 2021 18.00 / záhrada domu albrechtovcov

v prípade nepriaznivého počasia klarisky

milonga per tre / O. Veselý, M. Krajčo, P. Biely, B. Lenko, J. Lupták

ne / sun 30 / 5 / 2021 19.30 / záhrada domu albrechtovcov

v prípade nepriaznivého počasia klarisky

five tango sensations / B. Lenko, Konvergenzie Quartet

po / mon 31 / 5 / 2021 19.00 / veľké koncertné štúdio

slovenského rozhlasu

extasis / M. Nisinman, ChamberJam Quintet

ut / tue 1 / 6 / 2021 11.00 / divadlo p. o. hviezdoslava online

diskusia s marcelom nisinmanom /

discussion with marcelo nisinman

pi / fri 4 / 6 / 2021 19.00 / štúdio L+S (online premiéra 22.00)

hora cero / B. Lenko, M. Chovanec, S. Palúch, J. Lupták, J. Griglák, L. Fančovič

pi / fri 11 / 6 / 2021 19.00 / divadlo p. o. hviezdoslava

concierto para quinteto / ALEA

A. Bartošová, M. Železnák, M. Chovanec

so / sat 12 / 6 / 2021 19.00 / veľké koncertné štúdio

slovenského rozhlasu

slovenské tango / Bratislava Hot Serenaders, J. Bartoš, M. Lasica

tango

Tango je hudbou paradoxov. Pre „porteños“, ako volajú obyvateľov prístavného mesta Buenos Aires, predstavuje najhlbšie vyjadrenie ich identity. No táto hudba, zrodená na prelome storočí na predmestiach, je v skutočnosti zmesou africkej, európskej a domácej kultúry. Jej symbolom je bandoneón, gombíková ťahacia harmonika z Nemecka, nástroj chudobných. Vznikla, aby nahradila organ v kostoloch, no slávu si získala vo vykričaných domoch Buenos Aires. Tango môže byť chápané ako mačistický rituál, no tanec začína tým, že sa muž podrobí, ustúpi. Je príznačné, že človek, ktorý vdýchol tangu nový život, ktorý počul v jeho hudbe možnosti, aké si iní nevedeli ani predstaviť, bol tým, ktorého obvinili, že tango zavraždil. Je príznačné, že tento človek ani nebol „porteño“.

Astor Piazzolla sa narodil v roku 1921 v Mar del Plata, v meste pri mori, ktoré bolo vzdialené od Buenos Aires približne štyristo kilometrov južne. O dva roky neskôr ho jeho otec, Vicente, ktorý bol holičom a Asunta, jeho matka, povolaním kaderníčka, vzali so sebou na lodi do New Yorku. S výnimkou krátkeho návratu strávil Piazzolla v tomto meste štrnásť rokov. Vyrastal v Greenwich Village, kde navštevoval katolícku školu. Bol to svet ťažko pracujúcich imigrantov, gangstrov a pouličných gangov. Jeho súčasťou boli nahrávky tanga, ktoré mal rád jeho otec, ale tiež hudba Caba Callowaya a kluby v Harleme. Piazzolla mal osem či deväť, keď mu otec daroval prvý bandoneón. Ako raz povedal: „Noty som si začal hľadať sám.“ Neučil sa hrať len tango, ale tiež hudbu Schumanna, Gershwinu a Ellingtona.

Keď sa napokon vrátil do Buenos Aires, mal šesťnásť, no jeho osud outsidersa bol už daný. V New Yorku ním bol kvôli tomu, odkiaľ pochádzal a v Argentíne (kde bol cudzincom v podstate každý) preto, kým bol. Narodil sa s deformovanou nohou. A pretože kríval, mal pocit, že svoju výdrž a tvrdosť musí neustále dokazovať. Bola to vynikajúca škola pre všetko, čo malo prísť.

„Tangueros“, fanúšikovia i hudobníci, trochu pripomínajú kult. V ich intenzívnej až rituálnej odanosti tradícii a určitým umelcom niet miesta pre herézu. „*Tanguero je veľmi zvláštny druh,*“ povedal mi Piazzolla v roku 1987, keď sme sa rozprávali o hviezdach tanga z 30. a 40 rokov. „*Žijú z Corsiniho, Magaldiho, Gardela a Troila a zo sentimentálnych dôvodov sa ich nechcú vzdať.* Slovo „tanguero“ sa niekedy naozaj používa ako prídavné meno implikujúce melanchóliu: „*On (to) je veľmi tanguero.*“ Silná emocionálna odozva na tango naznačuje, že v hre je viac než len otázky hudobného vkusu. Napokon, je to hudba mesta, krajiny imigrantov hľadajúcich svoju identitu a túžiacich po mýtoch, ktoré by ich spojili. Keď sa v 80. rokoch 19. storočia tango objavilo na periférii Buenos Aires, v drsných predmestiach zvaných „arrabal“, Argentína bola krajinou, ktorá sa práve rodila. Pôvod raného tanga, v ktorom počuť ozveny zarzuel, habanér, candombe, poliek, valčíkov i milong, je pestrý ako národ imigrantov, ktorí pochádzali prevažne z pracujúcej triedy. Pôvodne sa hralo v triu s husľami, flautou a gitarou. Nie všade, kde tango znelo, mohli vstúpiť ženy, niekedy ho preto tancovali len muži. Keď sa táto hudba stala súčasťou zábavy vo verejných domoch, v tangu dostal svoje miesto klavír. Bandoneón sa objavil až o niekoľko dekád neskôr. Ako sa tango dostávalo bližšie k centru, vstúpilo

do „conventillos“, chudobných robotníckych štvrtí Buenos Aires. No stále sa stretávalo s odporom. Bola to neslušná hudba, ktorú mali radi ľudia, ktorých talent spočíval v oháňaní sa nožom a sklonoch k násiliu. Zlá povest' priťahovala synáčikov z dobrých rodín, ktorí si tango prinášali do svojich rezidencií a užívali si ho za zatvorenými dverami ako zakázané ovocie. Vyššie spoločenské vrstvy v Argentíne sú historicky ignorantské voči čomukolvek, čo má kreolský pôvod. Aj tango preto prijali až vtedy, keď malo úspech v Paríži a Hollywoode. (A aj revival tanga v 80. rokoch možno považovať za dôsledok úspechu show *Tango Argentino* na Broadwayi.) Tango sa dostalo do Paríža v 90. rokoch 19. storočia. Niektorí hovoria, že ho tam priviezla argentínska loď, iní, že to bol Francúz, ktorý sa zamiloval do tanga a priniesol si so sebou domov noty, ďalší, že do Európy doputovalo s hudobníkmi, ktorí v Paríži našli vnímavé publikum a už tam zostali. Nech to už bolo akokoľvek, o úspech tanga v Hollywoode sa postaral Rudolph Valentino, ktorý ho tancoval vo filme *Štyria jazdci apokalypsy* (1921). Ten odštartoval jeho víťazné ťaženie v Taliansku, Anglicku, dokonca i v Nemecku.

V Argentíne sa najväčšou ikonou tanga stal Carlos Gardel (1890—1935), spevák a autor piesní, ktorý bol zosobnením drsnosti ulice, citlivosti i sofistikovanosti. Nenahral len referenčné verzie mnohých z klasických táng, účinkoval tiež v piatich hollywoodskych filmoch a vo vlastných show v New Yorku, Madride i Paríži. Jeho dielo predstavuje vrchol piesňovej tvorby známej ako „tango canción“. Texty piesní, spočiatku obscénne a inšpirované životom vo verejných domoch, sa postupne stali tematicky bohatšími. V časech Veľkej hospodárskej krízy v 30. rokoch už tango nebolo len oplakávaním stratenej lásky, rozprávalo tiež príbehy o pracujúcej chudobe a tých, ktorí sa ocitli na sčestí. O dekádu neskôr, vezúc sa na vlne prosperity, tango preniklo do tančiarň a do rádii. Bola to doba veľkých orchestrov, kapelníkov a skladateľov ako Aníbal Troilo, Alfredo Gobbi, Osvaldo Pugliese či Miguel Caló. Po zlatých časoch tanga prišiel v Argentíne v polovici 50. rokov 20. storočia v dôsledku politických, ekonomických a spoločenských zmien dramatický pokles jeho popularity. A potom udreli Elvis Presley a Beatles. Táto kombinácia bola fatálna. Na nasledujúce dve dekády

sa tango v Buenos Aires stalo hudbou pre pamätníkov a turistov. Stalo sa priemyslom nostalgie a pitoresknosti. No Piazzolla sa rozhodol túto hudbu posunúť ďalej.

Už v 40. rokoch 20. storočia si získal pozornosť tým, ako dokázal inovovať formu a zvuk tanga v prostredí tradičných orchestrov a nepísaných, no všetkým jasných zákonov tančiarňí. Po štúdiách v Paríži u Nadie Boulangerovej a zjavení, v podobe koncertu saxofonistu Gerryho Mulligana bol v polovici 50. rokov na ťahu, aby nadobro skoncoval s pravidlami. Ponechal si pikantnosť a lyrickosť tanga, odmietol však jeho sklony k sentimentálnosti a záchvaty morbidnej sebalútosti. Obohatil jeho harmonický jazyk o vplyvy Ravela, Debussyho, Pucciniho i Messiaena, s príležitostným koketovaním s cool jazzom Mulligana a Lenniego Tristana. Odišiel z tanečného parketu, no jeho hudba získala novú vitalitu používaním kontrapunktu, walking basu, improvizácií na spôsob jazzu a používaním dramatických akcentov pripomínajúcich Bartóka.

Jedným slovom – rozzúrili tábor tradicionalistov. V ich očiach nebol Piazzolla len ikonoklast, ale obrazoborca, ktorý bol vynikajúcim hudobníkom s nespochybniteľným kreditom „tanguera“. Už ako dieťa účinkoval v New Yorku príležitostne s Gardelom, objavil sa dokonca v jeho filme *El día que me querías* (Deň, keď si sa zamilovala), za ktorý dostal 25 dolárov. V Argentíne bol učňom ako hráč a aranžér v slávnom orchestri Aníbala Troila. Jeho rané práce ukazujú vplyv klasikov, ako boli Pugliese, Gobbi a Orlando Goñi. No bol tiež outsiderom, divným patrónom, ktorý hral na bandoneóne Mozarta a Gershwinu a bol schopný napísať aranžmán pre „orquesta típica“ so štyrmi violončelovými sólami. Takéto správanie bolo veľmi neortodoxné. „Orquesta típica“, akýsi tango big band, obvykle pozostával zo sláčikov, bandoneónov a klavíra. „*Terminá con esa fantasía; marcáme un tango.*“ „*Prestań s tými fantáziami, proste mi zahraj tango,*“ povedal mu kapelník Francisco „El Tano“ Lauro, keď sa Piazzolla uchádzal o miesto v jeho orchestri. Tradicionalisti ho vnímali ako tango-antikrista a tak s ním aj jednali. No ako je zrejmé z jeho spomienok, Piazzolla o svoje miesto bojoval s hrdosťou a vervou chlapca z Greenwich Village, ktorý nikdy neutekal z boja a s prefíkanosťou človeka, ktorý si je dobre vedomý významu škandálu pre publicitu, ktorú si nemohol dovoliť kúpiť. Ako hudobník sa držal pravdy, ktorej veril a mal odvahu ju brániť. Piazzolla nikdy v Argentíne nepredal veľa platní, ani počas života ani po svojej smrti, no vždy plnil stránky novín a časopisov.

A potom tu bol ešte iný Piazzolla, ten, ktorý „chcel byť Stravinským“, ako to raz vyjadril. V tomto svete bol tiež outsiderom. Umelec zo sveta populárnej hudby, vzdelaný a zvedavý, ktorého nezaujímal len remeslo, ale aj výtvarné umenie, film a literatúra. Bol tiež hráčom na bandoneóne, ktorý komponoval solídne, no sotva prelomové neoklasické skladby. Sám bol v hodnotení svojich klasických diel menej milosrdný, nazval ich „symfonickým odpadom“. Až v závere svojho života a po smrti dosiahol Piazzolla miesto vo svete klasickej hudby, o ktoré sa začal usilovať na začiatku svojej kariéry ako nádejný skladateľ. Prispeli k tomu súbory ako Kronos Quartet a umelci Daniel Barenboim, Gidon Kremer, Sérgio a Odair Assad, Emanuel Ax a Yo-Yo Ma, ktorí sa ujali jeho hudby. Je istým paradoxom, že miesto v klasickej hudbe napokon získal vďaka tangu, svojmu tangu.

Fernando GONZALEZ

predslov anglického prekladu knihy Natalia Gorina Astor Piazzolla. *A Memoir* (Amadeus Press, 2001) preklad Andrej ŠUBA

„Mali by ste poznať celú pravdu. Môžem vám porozprávať anjelskú verziu, ale tá nie je pravdivá. Môj príbeh v sebe mieša diabla aj anjelov so štipkou krutosti. Ak to chcete v živote niekam dotiahnuť, musíte mať z každého trochu.“

aster piazzella

18 / 4 / 2021

20.20 / kino lumière online

the years of the shark / *roky žraloka*

slovenská online premiéra filmu / réžia: Daniel Rosenfeld, 2019

Úvodné podujatie festivalu dedikovaného Piazzollovi pripravili Konvergenzie v spolupráci s Kinom Lumière. V nedeľu 18. apríla o 20.20 si bude možné v slovenskej online premiére pozrieť oceňovaný dokument *The Years of the Shark* (Roky žraloka) režiséra Daniela Rosenfelda, ktorý použil archívne záznamy, snímky zo súkromného rodinného archívu i rozhovory s Piazzollovými deťmi, aby vykreslil živý portrét vášnivého a originálneho umelca, ktorý sa vzoprel tradíciám, aby navždy zmenil svet hudby. Online premietanie filmu so slovenskými titulkami sa uskutoční v rámci cyklu PRÍBEHY UMENIA na portáli www.kino-doma.sk. Film je možné sledovať len na území Slovenskej republiky.

A multi-awarded documentary with extraordinary and previously unpublished material about the "world's foremost composer of tango music": Astor Piazzolla.

The Argentine bandoneon player and composer Astor Piazzolla revolutionized the tango. His Tango Nuevo, with its jazz and classical influences, made him a controversial figure in his own country, as his revolution clashed with tradition. Astor received his first bandoneon from his father when he was nine. Twenty years later, he had reached the limits of tango. In search of his own style, he went to study piano composition in Paris in the early 1950s. There he realized that in spite of everything, he was still a tanguero. A multifaceted career was to follow, chiefly in Europe and the United States. For this documentary, Piazzolla's son Daniel drew on his private collection. Unique footage of numerous performances and intimate family films combine with archive material to paint a vivid portrait of Piazzolla: self-assured, obstinate, passionate and a true virtuoso. Daniel's commentary reveals a complicated relationship with his father. The tapes of hours of conversations between Piazzolla and his daughter Diana provide a rare insight into the mind of a musical genius. (official text of a distributor)

konvergenie
12/3/2021

portland-london-bratislava #2
schumann / godár / piazzolla

youtube concert

maría garcia (usa) klavír/piano / tom norris (uk) husle/violin
ron blessing (usa) viola/viola / jozef lupták (sk) violončelo/cello

26 / 5 / 2021

19.00 / nádvorie primaciálneho paláca & online

balada para un loco

čítanie z knihy Natalia Gorina / reading from Natalio Gorin's book

Astor Piazzolla: A Memoir

Robert ROTH

Boris LENKO bandoneón / bandoneon

„Mojou jedinou politikou je hudba. Verím v avantgardu,
slobodu a revolúciu.“

astor piazzolla

„Moja hudba je nová, je to hudba tohto storočia, hudba, ktorú cítiť tangom. Preto si ju svet tak obľúbil.“ Spoznajte život Astora Piazzollu (1921 — 1992), charizmatického umelca, búrliváka, bonvivána a svetobežníka, ktorý dokázal spojiť také zdanlivo rozdielne svety, akými sú argentínske tango a klasická hudba, prostredníctvom jeho vlastných slov. O Piazzollovom detstve v rodnej Argentíne, skúsenostiach emigranta v New Yorku, štúdiu klasickej hudby v Paríži, o nádejách, sklamaníach, láskach, no predovšetkým o jeho spalujúcej vášni pre hudbu sa dozviete v spoločnom programe herca Roberta Rotha a akordeonistu Borisa Lenka, patriaceho k priekopníkom uvádzania Piazzollových diel na Slovensku. Výber textov z knihy Natalia Gorina *Astor Piazzolla: A Memoir*, ktorá vznikla v posledných rokoch skladateľovho života, pripravil Andrej Šuba.

“My music is new, it's music of this century, music where you can smell the tango. That's why the world liked it so much.” Here you can learn in his own words about the life of Astor Piazzolla (1921 — 1992), charismatic artist, hell-raiser, bon vivant and globetrotter, who managed to combine such apparently different worlds as the Argentinian tango and classical music. About Piazzolla's childhood in his native Argentina, his experiences as an emigrant in New York, his study of classical music in Paris; about his hopes, disappointments, loves, and above all his burning passion for music: you will hear all this in the joint programme of the actor Robert Roth and the accordionist Boris Lenko, one of the pioneering performers of Piazzolla's works in Slovakia. The selection of texts from Natalio Gorin's book *Astor Piazzolla: A Memoir*, which appeared during the final years of the composer's life, was prepared by Andrej Šuba.

„Keby som mal dnes dvadsať neverím, že by som si vybral tango. Kúpil by som si elektrickú gitaru a hral rock. Mám rád Beatles. Bodka. Nezabíjal by som kvôli nim, nemyslím si, že vynášali koleso... Mnohí, čo prišli po nich spojili dobrú hudbu s dobrými aranžmánmi. Aby ste hrali ako Pink Floyd alebo Weather Report, musíte stráviť hodiny v štúdiu. Vedeli ste, že Mick Jagger je fanúšikom Bartóka a Stravinského? Povedala mi to Jeanne Morreau, jeho dobrá priateľka, ktorá mu poslala všetky moje platne... Kde sa dá dnes vlastne v Buenos Aires počuť tango? Na piatich či šiestich miestach v starom meste. Ako sa to mohlo stať? Velkí majstra tanga odišli, po nich prišla rocková invázia. Ťažko uveriť, že ma stále niektorí pseudokritici dokážu obviňovať, že som zavraždil tango. Majú to popletené. Mali by na mňa pozeráť ako na jeho spasiteľa. Urobil som tangu plastiku. Bezo mňa by nebol Rodolfo Medero, Dino Saluzzi, Daniel Binelli... Tango som otvoril dvere do Európy. Dnes je všade módou. Keď som pred dvadsiatimi piatimi rokmi začal s Kvintetom cestovať po svete, nebolo nikde... Kvinteto malo dva životy. Prvé sa narodilo v 60. rokoch, druhé, s novým obsadením, v roku 1978. Obidva boli vyjadrením môjho neustáleho hudobného vývoja. Prvé hralo hudbu, ktorá bola bezprostredná, agresívna i melodická, druhé ponúklo tvorbu, povedzme intelektuálnejšiu. Medzi nimi je takmer desať rokov, kedy som experimentoval s Elektronickým oktetom, nahral album s Gerrym Mulliganom, napísal hudbu k viacerým filmom. Desať rokov v živote umelca nikdy neubehne márne. Myslím, že všetky tieto skúsenosti sa pretavili do mojej hudby pre druhé kvinteto. Keď som písal, vždy som mal na mysli hudobníkov, s ktorými som hral. Vo svojej hudbe som im dal možnosť lieťať...”

„Mal som dvoch veľkých učiteľov, Nadiu Boulanger a Alberta Ginasteru, ktorí ma naučili tajomstvám skladateľskej techniky. Nadi však právom patrí prvé miesto, pretože to ona mi ukázala cestu, po ktorej mám ísť. Ona objavila skutočného Piazzollu, ona skoncovala s mojou neistotou. Do Paríža sme išli s Dedé v roku 1954. Cestovali sme loďou, mali sme veľa snov a málo peňazí. Rok predtým som vyhral Cenu Fabiena Sevitzkého a s ňou i štúdium u Nadie Boulangerovej. V tom čase mala šesťdesiatšesť rokov, žila vo veľkom apartmáne s organom a koncertným krídlom a na stenách mala podpísané portréty Stravinského, Gida, Valéryho... Prišiel som k nej domov s kufrom plným klasických partitúr, skrátka všetkým, čo som do tej doby napísal. Študovala to dva týždne. Potom mi povedala, že všetko je napísané dobre, ale nenašla v tom ducha. Pýtala sa, akú hudbu hrám vo svojej vlasti, čo chcem ďalej robiť. Nepovedal som jej o svojej minulosti tango hudobníka, tobôž nie o bandoneóne. Myslel som si, ak jej povieť pravdu, vyhodí ma oknom... Bola predsa spolužiačkou Ravela, učila Bernsteina, Coplanda... V tom čase mala reputáciu najlepšej učiteľky na svete. A ja som bol len ‚tanguero‘. Napokon som jej ale musel povedať pravdu. Porozprával som jej o Troilovi, o mojom vlastnom orchestri, o tom, že si myslím, že moja budúcnosť je v klasickej hudbe. Pozrela mi do očí a požiadala, aby som jej na klavíri zahral jedno zo svojich táng. Tak som sa jej zveril, že hrám na bandoneóne, že by nemala očakávať, že hrám dobre na klavíri, pretože nehrám... ‚To nevedí Astor, zahraj mi svoje tango,‘ naliehala. Keď som skončil, vzala mi ruky do svojich a povedala: ‚Astor, toto je krásne. Veľmi sa mi to páči. Toto je skutočný Piazzolla. Už sa ho nikdy nevzdaj...‘

„Celý život som pracoval pre tango a tango pracovalo pre mňa. Nemyslím ešte na odpočinok, nič takého. Môj osud bol napísaný a jedného dňa sa dozviem, že je koniec. Podľa mňa je v poriadku, že som si hudbou zarobil. Nesedel som a nečakal. Chopil som sa šance a – vďaka Bohu –, nikdy som nemusel hladovať. História pozná mnoho príkladov veľkých hudobníkov, ktorí žili a zomreli v chudobe bez toho, aby vedeli, že ich hudba raz bude ocenená. Mňa ocenili ešte počas života a môžem sa z toho len tešiť. Moja hudba sa hrá všade. Ja ju hrám všade. V mojej vlasti som bol považovaný za kontroverzného umelca, no v zahraničí si ma vážili. Tam sa nikto nikdy nepýtal, či hrám alebo nehrám tango. Nie som populárnym umelcom, moja hudba neláka davu. Myslím, že to niekto nedávno tak aj povedal: som slávny, ale nie populárny. Bolo to myslené ako kompliment. Keď v Argentíne ľudia čítajú, že Piazzolla mal úspech v Taliansku, vo Francúzsku, v Nemecku, v Amerike, dokonca i v Japonsku, musia si hovoriť: *„Dočerta, tento týpek hrá hudbu, ktorá sa mi nepáči, ale niečo na nej predsa musí byť.“* To isté sa stalo aj Borgesovi, všetci ho poznali, no málokto ho naozaj čítal... V Európe som sa stal módou. Tango sa stalo módou. Prídem do hociktorého mesta a ľudia si ma idú vypočuť. Kvôli mojej hudbe, hudbe, ktorú je cítiť tangom... Narodil som sa v Mar del Plata, vyrastal v New Yorku, žil som v Paríži, ale vždy, keď idem na pódium ľudia vedia, že budem hrať argentínsku hudbu, hudbu Buenos Aires...”

úryvky z knihy Natalia Gorina Astor *Piazzolla. A Memoir* (Amadeus Press, 2001)

preklad Andrej ŠUBA

30 / 5 / 2021

18.00 / záhrada domu albrechtovcov

v prípade nepriaznivého počasia Klarisky

milonga per tre

Ondrej VESELÝ gitara / guitar

Martin KRAJČO gitara / guitar

Peter BIELY husle / violin

Boris LENKO akordeón / accordion

Jozef LUPTÁK violončelo / cello

program

Astor PIAZZOLLA (1921 – 1992)

Revirado (arr. S. Assad)

Escualo (arr. S. Assad)

Invierno Porteño (arr. S. Assad)

Ausencias (arr. S. Assad)

Fuga y Misterio (arr. S. Assad)

Decarissimo (arr. S. Assad)

Fugata (arr. O. Veselý)

Fracanapa (arr. S. Assad)

Milonga per Tre (arr. S. Assad)

Zita (Suite Troileana, arr. S. Assad)

Tango II (Tango suite, arr. S. Assad)

„Som človekom tanga, ale moja hudba núti ľudí myslieť. Ľudí, ktorí milujú tango a ľudí, ktorí milujú dobrú hudbu.“

aster piazzolla

Záhradu Domu Albrechtovcov, kultové miesto bratislavského hudobného života, z ktorého sa vďaka o. z. Albrecht Forum opäť stáva centrum umenia, rozoznie v rámci festivalu Konvergenzie Piazzollova hudba v interpretácii dvojice známych slovenských gitaristov, Ondreja Veselého a Martina Krajča, huslistu Petra Bieleho, akordeonistu Borisa Lenka a violončelistu Jozefa Luptáka. Tvorba argentínskeho skladateľa zaznie na koncerte v úpravách svetoznámeho brazílskeho gitaristu Sérgia Assada. Súčasťou programu je aj časť z *Tango suite*, ktorú Piazzolla pôvodne skomponoval práve pre Sérgia a Odaira Assada. Mimochodom, toto vynikajúce gitarové duo, ktoré Piazzolla obdivoval, začalo svoju medzinárodnú kariéru v Bratislave, víťazstvom na Tribúne mladých interpretov BHS v roku 1979.

The garden of the Albrecht House, a cult place in Bratislava's musical life, which thanks to the Albrecht Forum has again become a centre of art, will be the venue for a performance of Piazzolla's music as part of Convergences Festival. The performers will be two well-known Slovak guitarists, Ondrej Veselý and Martin Krajčo, violinist Peter Biely, accordionist Boris Lenko and cellist Jozef Lupták. The Argentinian composer's work will be heard at the concert in arrangements by the world-renowned Brazilian guitarist Sérgio Assad. Part of the programme is a movement from Tango suite, which Piazzolla originally composed for Sérgio and Odair Assad. Incidentally, this outstanding guitar duo, much admired by Piazzolla, began their international career in Bratislava, with a victory at the Bratislava Music Festival Young Performers' Tribune in 1979.

30 / 5 / 2021

19.30 / záhrada domu albrechtovcov

v prípade nepriaznivého počasia Klarisky

five tango sensations

Boris LENKO bandoneón / bandoneon

Konvergenzie Quartet / Marián SVETLÍK 1. husle / 1st violin

Peter BIELY 2. husle / 2nd violin

Martin RUMAN viola / viola

Jozef LUPTÁK violončelo / cello

program Astor PIAZZOLLA (1921 – 1992)

Five Tango Sensations (1989)

I. Asleep

II. Loving

III. Anxiety

IV. Despertar

V. Fear

„Dokázal komponovať veľmi komplikovanú a zaujímavú hudbu, ale tiež dokázal človeka rozplakať, čo je najväčší kompliment, aký môžete ako hudobník dostať.“

al di mecla

Suita *Five Tango Sensations* pre bandoneón a sláčikové kvarteto vznikla v roku 1989. Astor Piazzolla vytvoril toto nádherné dielo pre známy americký súbor Kronos Quartet, s ktorým päť poetických hudobných esejí o smútku a láske o dva roky neskôr v New Yorku aj nahral. Skladba *Five Tango Sensations* sa stala Piazzollovou poslednou štúdiovou nahrávkou. „Posadili sme sa a hrali. Nikdy predtým sme dielo nenahráli rýchlejšie a asi sa nám to už ani nepodarí,“ spomína neskôr na koncentráciu a atmosféru vážnosti, ktorá prípravu nahrávky sprevádzala, huslista Kronos Quartet David Harrington. Kompozícia, ktorú kritika nazvala „dielom tragickej krásy“, zaznie na festivale Konvergenzie v Záhrade Domu Albrechtovcov v interpretácii Borisa Lenka a zoskupenia Konvergenzie Quartet. Výťažok z koncertu bude venovaný na obnovu pamiatky, o ktorú sa stará o.z. Albrecht Forum.

Five Tango Sensations, a suite for bandoneon and string quartet, dates from 1989. Astor Piazzolla created this magnificent work for the renowned Kronos Quartet; he also recorded the five poetic musical essays on sadness and love with that same American ensemble two years later. Five Tango Sensations was Piazzolla's last studio recording. "Basically, we sat down, got the sound, and played. We've never done a recording quicker, and probably never will again," Kronos Quartet violinist David Harrington said later, recalling the atmosphere of "centered sternness" during their preparation for the recording. The composition, which critics called "a work of tragic beauty", will be heard at Convergences in the Albrecht House Garden, performed by Boris Lenko and the Convergences Quartet. Proceeds from the concert will be devoted to the renovation of Albrecht House, organised by the Albrecht Forum.

albrecht forum

Občianske združenie Albrecht Forum vzniklo roku 2010 s cieľom zachrániť Dom Albrechtovcov, pripomínať idey a duchovný svet jeho obyvateľov ďalším generáciám a rozvíjať ich. Naša činnosť je príspevkom k budovaniu kolektívnej pamäte, ktorá tvorí tmel každého spoločenstva. Každý z nás sa už asi stretol s človekom, ktorému nefunguje, vynecháva, či úplne zlyháva pamäť. Takýto zážitok vnímame ako rozpad, predzvesť konca osobnosti. To isté hrozí spoločenstvám, od tých najmenších či najzvláštnějších – nech už si pod nimi predstavujeme záhradkárov, rádioamatérov, filatelistov alebo včelárov – až po tie najväčšie, ktorými sú národy či ešte väčšie – kultúrne celky. Jedným z významov pojmu konvergenzie je aj zblížovanie. Nasledujúci Hansiho text (*Tradície a súčasnosť hudobnej Bratislavy*) z roku 1988 hovorí o záväznosti zblížovania sa s našou minulosťou v jej bohatstve a rozmanitosti, jednoducho o potrebe nevykoreniť tradíciu. V tomto zmysle chceme byť Albrechtovci i dnes. Myslím, že text bude vhodným a aktuálnym príspevkom k programu Konvergencií 2021 ku koncertu na Kapitulskej 1, aj keď na ňom zaznie hudba z druhého konca sveta. Ide o rok, v ktorom pokračuje fackovanie umenia a umelcov, priznajme si, možno aj našou vinou, lebo nie sme schopní byť jasní, zrozumiteľní a zároveň nezlávať z komplexnosti a komplikovanosti objasňovania kultúrnych procesov. Nech nám je Hansiho text inšpiráciou a povzbudením, že sa to dá. (www.albrechtforum.com)

Igor VALENTOVIČ

tradície a súčasnosť bratislavy

Bratislava leží na kamennej chodbe, ako básnik raz nazval koryto Dunaja. Táto chodba bola artériou obchodného života, ako i kultúry; lebo základom rozvoja kultúry a civilizácie je komunikácia. Niet divu, že sa tu vystriedalo množstvo najrôznejších kmeňov, národov a societ, ktoré zanechali v rôznych stupňoch vnímateľnosti svoju stopu. Mnoho z toho, na čo sa zabudlo, dokáže žiť aj v skrytej forme, môže byť a dokonca existuje v povedomí obyvateľov. Že sa spoločenská pamäť, ktorá sa tu traduje z pokolenia na pokolenie, dokáže udržiavať aj v nepísanej forme – cez dlhé stáročia, dokazujú najrôznejšie eposy ako živá pamäť ľudstva, ako zárodok a neodmysliteľná súčasť kultúry a ako východisko ďalšieho rozvoja.

Na Bratislavu sa neviažu hrdinské epopeje, nie je žiarivým strediskom nezabudnuteľných udalostí, ale nie sú to len monumentálne diela, ktoré dávajú „obsah“ tradícii. Tradícia je všetko to pozitívne alebo aj negatívne a výstražné, čo sa uchovalo vo vedomí a dokonca podvedomí ľudí ako utajený mechanizmus, ktorý vplýva na správanie sa človeka. Rôznosť kultúr a odlišné mocensko-politické záujmy však podmienili i záporné postoje obyvateľov Bratislavy. Často stáli i v ceste prijímaniu a osvojovaniu si toho, čo by bolo bývalo užitočné a prospešné, len preto, lebo to platilo za cudzie. Umenie, jazyk a kultúra nie sú dedičnými vlastnosťami, ale osvojiteľným bohatstvom. Jazyk, umelecký štýl, ktorým vládne societa alebo národ, vyvolá dojem, ako by sa bol zrodil priamo bez vonkajších vplyvov ako prejav onoho najvlastnejšieho, ako priamočiare vyžarovanie obsahu vedomia, ako prejav identity vlastného ja.

To však je len zdaním. Dnes, keď sa originalita a novosť píše veľkými písmenami, keď sú skoro zastupujúcimi synonymami hodnoty, musíme si na druhej strane uvedomiť i hranice toho, čo môže byť výsadným dielom jednotlivca, individua. Ak jav autarkonosti dedukujeme ad absurdum, konvergenciou všetkého podmieňujúceho zvonka, dostávame sa nutne k prejavom insitnosti či k naivnému prejavu a to nielen v umení, ale aj v rozhodujúcich oblastiach výroby, vedy a filozofie. Ak nadväzujeme na hore vyslovenú myšlienku geneticky nezakódovaného jazyka, umeleckého štýlu, dostávame sa k triezvemu poznaniu, že to, čo človek zdedil, je iba rozvinutosť jeho centrálnej nervovej sústavy, daná schopnosť osvojiť si určitý jazyk, niektorý z existujúcich, čo platí aj na kultúru a štýl umeleckého prejavu. Týmto konkrétnym jazykom, štýlom umenia je vždy ten, ktorým je človek obklopený a ktorý sa osvojuje prostredníctvom society. Jazyk a kultúra sú osvojiteľné – a osvojené. Keby prostredie bolo ovládané iným jazykom, iným štýlom umenia, mladé individuum by prebralo tento za svoj vlastný. Goethe hovoril veľmi výstižne, že to, čo si zdedil od svojich otcov, osvojujú si, aby si to vlastnil.

Myslím, že jasnejšie nemožno ani formulovať a symbolicky rozlišovať zdedené od osvojených statkov, ak máme na zreteli duchovnú sféru vrátane jazyka a kultúry. Čo je najvlastnejším majetkom človeka, zostáva základnou otázkou, ktorú som sa už častejšie pokúšal zodpovedať. Myslím, že to vlastné môže byť len niečo, v čom sa najviac odzrkadľuje a realizuje jeho mentálna schopnosť. Tým je však, ako sa mi zdá, jeho tvorivá schopnosť, jeho tvorivý prístup, v ktorom sa odzrkadľuje jeho

jedinečný čin, jeho individualita, jeho najvlastnejšie ja. Lenže ako sa jeho tvorivý um stáva viditeľným? Myšlienky možno vidieť iba v tom, v čom sa realizujú, teda, z čoho vychádzajú a kam sa dostávajú, v akej miere dokáže hýbať tým, z čoho vychádzal. Pritom základ, z ktorého vychádzal, či pravda, ktorú prebral, nie je ani rozhodujúcou súčasťou jeho činu, ktorým je už len cesta, ktorá viedla od vecí, od známej pravdy k novej idey, k novému obsahu.

História si vytvorila veľa vrstiev, ktoré zanechali kultúry, umelecké prúdy a metamorfózy štýlov v ich striedavom rozkvetu a zániku nielen v Bratislave, ale aj na Slovensku vôbec. Prenikali sem vplyvy a podnety gotickej a renesančnej kultúry; vytvorila sa ich domáca verzia, formovali sa i vlastné smery a školy. Po zabudnutí franko-flámskych majstrov, o ktorých umeleckej prítomnosti u nás svedčia archívy, prenikla v období raného a stredného baroka talianska hudba, na jej púti do Poľska, čo zasa dokladajú jednak muzikálie, ako i diela domácich majstrov. Gabrieli bol u nás dobre známy a zrejme aj prakticky frekventovaný.

K bezprostrednejším dotykom s aktuálnym hudobným a umeleckým trendom dochádzalo v období klasicizmu, čoho dôsledkom je i vyžarovanie hudby L. v. Beethovena na bratislavský a slovenský hudobný život za činnosti Heinricha Kleina, ako i v obnovennej forme pôsobením F. Liszta, vďaka láske, ktorú prechovával voči Bratislave a jej niektorým občanom, počítajúc do toho i mešťanov ženského rodu.

con
ti podcast festivalu
nuo konvergenzie

**o hudbe, komornej hudbe, hudobníkoch,
festivalových novinkách, ale aj o tom,
čo sa okolo nás deje**

- 9** Zrkadlo v zrkadle / vianočný darček festivalu
- 10** Memento / tri roky po vražde
- 11** Marián Varga / (auto)portrét slobodného umelca
- 12** Piazzolla / poézia tanga medzi životom a smrťou

počúvajte na:

Podbean
Apple Podcasts
Spotify

u. fond
na podporu
umenia

vznik podcastu continuo
z verejných zdrojov podporil
fond na podporu umenia

Na rozhraní 19. a 20. storočia sa pestovala hudba veľmi usilovne v domácnostiach, notové archívy dosvedčujú, že informovanosť – hudbu aktívne pestujúcich mešťanov najrôznejšieho rangu – siahala až do vtedajšej hudobnej moderny, či to boli českí, ruskí, nemeckí alebo anglickí majstri.

Bola tu tradícia, ktorú pestovali a ktorej sa aktívne zúčastňovali obyvatelia mesta a slovenských miest vôbec. Keď sa niektorí umelci vzdialili z Bratislavy neznamenal to, žeby boli emigrovali do iných štátov; vyhľadávali iba iné centrá a metropoly vlastnej ríše.

Bola to tradícia a dokonca veľmi bohatá, takže nemožno tvrdiť, že sa hudba a hudobná kultúra začala formovať iba 30. rokmi 20. storočia, tesne po období, označenom na mape: *Hic sunt leones*.

Isté je, že národná vyhranenosť hudby sa presadzovala v spomínanom období, lenže hudobná moderna ako taká sa začala kryštalizovať v nábehoch a individuálnych verziách už v desiatych a dvadsiatych rokoch! Zrod národnej hudby nie je zrodom hudby vôbec. Celkom naopak, národné akcentovaný prejav je syntézou na vysokej úrovni kultúry, vyžadujúcej rozvinutý prejav ako amalgamizáciu tradície obnovujúcimi vplyvmi aktuálnej vtedajšej súčasnosti, lebo z epigónskeho prejavu nemôže vzniknúť aktuálnosť novodobej národne orientovanej syntézy.

Možno, že umenie a hudba, ktoré existovali pred obdobím národnej syntézy (na individuálnej rovine) museli pôsobiť ako cudzia kultúra, ktorá nemala s novodobými snahami nič do činenia; pravdou však je, že bez nej by nebolo došlo k vytúženému výsledku. Národná hudba nepredstavuje idylický tok dedinského potôčika, ktorý sa vlieva priamo ako široký prúd do koncertnej siene Slovenskej filharmónie. Tento potôčik musel nabráť veľa vôd z najrôznejších nádrží, čerpať z Bacha, Beethovena, Liszta, Debussyho... A takto nemožno hovoriť o cudzom, keďže to cudzie je len to nezvládnuté. Čo prijímame a tvorivo rozvíjame, je naše! Je to významná tradícia, z ktorej každý ešte dnes môže čerpať a zveladiť vlastnú a spoločnú budúcnosť.

Treba uposlúchnuť historický príkaz „Jedz!“, i keď to vyzerá cudzie a nečisté. Čo je zvládnuté a asimilované, je vlastné. Čím viac sa prijíma, tým je väčšia možnosť vysloviť to najvlastnejšie. Priznajme sa k tradícii a nebudme jej nepriateľmi, budme v prospech budúcnosti s ňou jednotní, ... o opaku čoho nás varuje nad Michalskou bránou slovami: *Omne regnum in se ipsum divisum, desolabitur!* (Každá v sebe rozpoltená ríša bude zbúraná!).

Ján ALBRECHT

31 / 5 / 2021

19.00 / veľké koncertné štúdio slovenského rozhlasu

extasis — new tango music

ChamberJam Quintet / Marcelo NISINMAN bandoneón / bandoneon

Daniel ROWLAND husle / violin

Zoran MARKOVIĆ kontrabas / double bass

Alberto MESIRCA gitara / guitar

Natacha KUDRITSKAYA klavír / piano

program Marcelo NISINMAN (1970)

Hombre Tango

Daniel's Tango

Astor PIAZZOLLA (1921 — 1992)

Milonga del Ángel

Marcelo NISINMAN

Pourquoi tu te lèves

Astor PIAZZOLLA

Romance del Diablo

Introducción al Ángel

Vayamos al Diablo

Violentango (úprava pre kvinteto M. Nisinman)

Extasis

Escualo

Kicho

Milonga en Re (for Violin, Piano and Double Bass)

Oblivion (arr. M. Nisinman)

C'est fini (arr. M. Nisinman)

„Mojím snom je priniesť moju hudbu, hudbu mojej vlasti,
do celého sveta.“

astor piazzolla

V lete roku 1988 navštívil Astora Piazzollu mladý bandoneonista, ktorý sa zaujímal o štúdium kompozície. „*Pamätám si, že býval v lese. Vystúpil som z auta a rodina ma počkala za rohom. Nemal zvonček, tak som zatlieskal, lebo potlesku nikdy nie je dosť a on si ho zaslúžil,*“ spomínal neskôr Marcelo Nisinman na prvé stretnutie. Priateľstvo Marcela Nisinmana a Astora Piazzollu začalo rozhovorom o Bachovej hudbe a Glennovi Gouldovi a trvalo až do skladateľovej smrti v roku 1992. Marcelo Nisinman, ktorý účinkoval s legendami tanga ako Roberto Goyenche, Susana Rinaldi či Amelita Baltar, ale tiež so svetoznámymi klasickými i jazzovými hudobníkmi – s Gidonom Kremerom, Sérgiom a Odairom Assadom alebo Garym Burtonom, rozpovie na Konvergenciách príbeh tanga prostredníctvom Piazzollovej hudby i svojich vlastných kompozícií.

In the summer of 1988, Astor Piazzolla was visited by a young bandoneonist who was interested in the study of composition. "I remember that he lived in a forest. I got out of the car, and the family was waiting for me round the corner. He didn't have a bell, so I clapped my hands, because there's never enough applause and he deserved it," was how Marcelo Nisinman later remembered their first meeting. The friendship of Marcelo Nisinman and Astor Piazzolla began with a conversation on Bach's music and Glenn Gould, and lasted until the composer's death in 1992. Marcelo Nisinman has performed with such legends of tango as Roberto Goyenche, Susana Rinaldi and Amelita Baltar, and also with world-renowned classical and jazz musicians (Gidon Kremer, Sérgio and Odair Assad, and Gary Burton). At Convergences he will tell the story of tango via Piazzolla's music and his own compositions. Prepare yourself for a musical ecstasy.

každý skladateľ v sebe nosí vlastný svet...

rozhovor Juana Carlosa Tellecheu s Marcelom Nisinmanom pre *Mundo Clásico*

J. C. Tellechea: Astora Piazzollu ste poznali osobne. Za akých okolností ste sa zoznámili?

M. Nisinman: „Mal som to šťastie, že sme s rodinou chodili na leto tam, kam on. Do Punta del Este v Uruguaji. Môj otec (Samuel „Tito“ Nisinman) raz navrhol, aby som Piazzollovi napísal list a osobne mu ho doručil. Najprv som sa zdráhal, ale potom som sa nechal presvedčiť, celá rodina nasadla do auta a odviezli sme sa k jeho domu. Pamätám si, že býval v lese. Vystúpil som z auta a rodina ma počkala za rohom. Nemal zvonček, tak som zatlieskal, lebo potlesku nikdy nie je dosť a on si ho zaslužil. Nuž a vtedy Astor Piazzolla vyšiel von vo výbornej nálade a spýtal sa ma, čo by som rád. Veľmi nesmelo som odvetil, že hram na bandoneón, študujem u Julia Paneho v Buenos Aires a že mám preňho list.

Vzal si ho. Na druhý deň mi zavola a pozval ma, nech sa popoludní uňho zastavím. Tak sme sa zoznámili. Postupne sa spriatelili aj naše rodiny a často sme sa navštevovali v Argentíne aj v Uruguaji. Na nezabudnuteľné posedenia pri večeri sa časom pridal aj spoločný priateľ, jeden z najlepších bandoneonistov všetkých čias, Roberto Di Filippo, ktorý s Astorom hrával od jeho začiatkov v štyridsiatych rokoch minulého storočia.“

J. C. Tellechea: Aký dojem na vás vtedy Piazzolla zanechal a ako na vás pôsobí jeho dielo z dnešného pohľadu?

M. Nisinman: „S Astorom bola zábava a jeho prítomnosť ma fascinovala, pretože vždy bolo čo robiť a o čom sa rozprávať. Od chytania žralokov až po stretnutia s ďalším veľikánom tanga Osvaldom Tarantinom alebo spoločné večere v reštaurácii U Felixa vo štvrti Avellaneda. Občas sme si večer uvarili to, čo sme v ten deň ulovili (bol skvelý kuchár), a počúvali jeho neuveriteľné historky, v ktorých nikdy nechýbala láska k umeniu a k Buenos Aires. Vnimal som ho ako normálneho človeka: láskavého, priameho a veľmi ľudského. Jeho hudba, ktorú milujem, z dnešného pohľadu dokonale vystihuje Buenos Aires povojnových čias od päťdesiatych do osemdesiatych rokov... Aspoň myslím. Skladba *Iracundo*, ktorú so svojim kvintetom nahral v šesťdesiatych rokoch, ponúka hľadám konkrétnejší a skutočnejší obraz Buenos Aires z tých čias než dobové fotky. Hoci dobrým obrazom tej doby by bolo aj výtvarné stvárnenie Piazzollovej hudby. Podobne je to aj s literatúrou a filmom. Čítať knihu Ernesta Sábata *O hrdinoch a hroboch* (*Sobre héroes y tumbas*) je ako počúvať rovnomennú Astorovu skladbu alebo sledovať film *Quinto Año Nacional*, kde hudba dokonale ladi s obrazom a dejom filmu.

J. C. Tellechea: Čo ste sa od Piazzollu naučili? Zanechal jeho odkaz výraznú stopu na vašej tvorbe?

M. Nisinman: „Dúfam, že áno. Myslím, že som sa naučil najmä to, že každý skladateľ v sebe nosí vlastný svet, len ho musí objaviť a to si vyžaduje roky kvalitného štúdia a veľa skúseností. A potom, či sa už jeho tvorba ľuďom zapáči alebo nie, vždy bude sám sebou. Astor išiel príkladom vo svojich živých a originálnych prevedeniach skladieb. V aranžmánoch sa nikdy neopakoval, vždy hľadal nové variácie. Vytvoril mnoho aranžmánov tanga *La cumparsita*, ale aj vlastných skladieb *Adiós Nonino* či *Verano Porteño*. Keď hovorím o ‚Aranžmánoch‘ (s veľkým a), myslím to v tom najužšom a najvážnejšom zmysle slova. Mám na mysli hudobnú kompozíciu, a nie to, čo, žiaľ, často počujem: keď niekto prevezme pôvodné Astorove aranžmány a prepracuje ich pre iný typ súboru. Pod slovom ‚Aranžmán‘ si predstavujem niečo iné. Aj to som sa naučil od Piazzollu a nielen od neho, ale aj ďalších učiteľov, napríklad od Julia Paneho a Osvalda Tarantina. Nikdy by nenazvali aranžmánom inštrumentáciu cudzieho aranžmánu. A ďalším významným aranžérom tanga je Víctor Lavallén. Ich spôsob tvorby bol kedysi normou, vtedy sa cenila najmä originalita a štýl...“

preklad: Barbara SIGMUNDOVÁ

publikované so súhlasom autora rozhovoru / Originál rozhovoru: <https://www.mundoclasico.com/articulo/34645/Marcelo-Nisinman-Estar-con-Astor-era-siempre-divertido-y-fascinante>

4 / 6 / 2021

19.00 / štúdio L+S

19.00 rozhovory o hudbe / 20.00 koncert / 22.00 nočná online premiéra

hora cero

Boris LENKO bandoneón / bandoneon

Martin CHOVANEC bandoneón / bandoneon

Stanislav PALÚCH husle / violin

Jozef LUPTÁK violončelo / cello

Juraj GRIGLÁK kontrabas / double bass

Ladislav FANČOVIČ klavír / piano

program Astor PIAZZOLLA (1921 – 1992)

Adiós Nonino

Ave María

Buenos Aires Hora Cero

Tango Apasionado

Escualo

Milonga del Ángel

La Muerte del Ángel

Resurrección del Ángel

Oblivion

Libertango

Vardarito

Tango Diablo

„Hora cero“. Polnoc považoval Astor Piazzolla za „hodinu absolútneho konca i absolútneho začiatku“. Tento magický čas je tiež v názve jeho skladby *Buenos Aires Hora Cero* zo 60. rokov i v názve legendárneho albumu z roku 1986, ktorý si génus argentínskeho tanga cenil ako jeden zo svojich najlepších. Recenzent časopisu *Rolling Stone* obdivoval na tejto nahrávke fúziu súčasnej klasickej hudby a jazzu, ktorej energiu prirovnal k rock and rollu. Piazzollovi spoluhráči spomínajú, že mágia *Hora Zero* vznikala vďaka ich dlhoročnému priateľstvu. Magickú atmosféru bude mať aj nočný koncert s vynikajúcimi slovenskými hudobníkmi, ktorí sa dlhé roky pohybujú vo svete jazzu i klasiky a ktorého dramaturgiu pre festival Konvergenencie vytvoril akordeonista Boris Lenko.

Hora cero. Astor Piazzolla thought of midnight as “hour of the absolute end and the absolute beginning”. This magical time is also in some of his titles: his 1960s composition Buenos Aires Hora Cero, and a legendary album Hora Zero from 1986, which this genius of Argentinian tango regarded as one of his best. A reviewer in Rolling Stone magazine admired the fusion of contemporary classical music and jazz in this recording, with an energy he compared to rock and roll. Piazzolla’s co-performers recall that the magic of Hora Zero emerged from their long-standing friendship. This night-time concert too will have a magical atmosphere; it will feature outstanding Slovak musicians who have been moving for many years in the world of jazz and classical music, with a dramaturgy created for Convergences Festival by the accordionist Boris Lenko.

„Osobnosť je niekto, koho hudbu spoznáte po dvadsiatich sekundách.
Astor Piazzolla je jedným z takých skladateľov.“

gidon kremer

piazzollova hudba ukazuje smer

Keď som niekedy v roku 1990 prvýkrát počul hudbu Astora Piazzollu, bol som ohromený. V tom čase som sa dosť intenzívne začal venovať zvuku a farbe akordeónu a hľadal som spojiwo medzi akordeónom a inými nástrojmi. Cítil som, že akordeón v kombinácii s husľami, violončelom, klarinetom či flautou mi neseďí a farebne som ho v spoločnosti iných nástrojov vnímal skôr nesúrodno. Piazzollov bandoneón znie pritom s týmito nástrojmi priam ideálne, s klavirom, husľami, kontrabasom, gitarou, s čímkoľvek. Dôvodom, ako som neskôr pochopil, bolo najmä to, že Piazzolla hral na bandoneóne v komornom súbore jednohlasne (takmer výlučne). Je ako klarinet, husle atď., je jednou z farieb. Použitie viachlasu, teda viac tých istých (alebo veľmi podobných) farieb z jedného nástroja je v prípade nášho nástroja skôr kontraproduktívne. Pri viachlasnej hre na akordeóne (bandoneóne) je dynamika všetkých znejúcich hlasov totožná, lebo mech je jeden pre všetky hlasy. Piazzolla pri hre jednohlasu kreuje neuveriteľnú dynamickú škálu a plasticnosť. Pritom bandoneón na rozdiel od akordeónu nemá registre, len jednu stanovenú farbu pre oba korpusy.

Plasticnosť jeho hry je teda ďalší fenomén, ktorý ma očaril. Všetky tradičné akordeónové školy nás učili a učia (samozrejme aj inde v Európe), že pekný tón na akordeóne je buď rovný (ako organ), alebo dynamicky klesajúci (ako klavír). Tón smerujúci do crescenda sa považoval za nepekný. Nuž a Piazzolla, nemajúc toto vzdelanie a vedomosť, ma naučil úplnú samozrejmosť – vlastnosti nástroja treba využívať v každej jemu prirodzenej podobe. Jeho bandoneón vzlyká, plače, stoná, vysmieva sa, hrozí. Žije. Predstavuje nám podstatu nástroja (mimochodom, Ilja Zeljenka mi napísal skladbu – 4 *miniatury*, kde taktiež využíva všetky dynamické možnosti akordeónu, aj s prudkým *crescendom*). Uvedomil si tento rozmer a využil ho. Hra s časom, „timing“, je ďalšia Piazzollova výnimočnosť. Jeho „nepresný“ príchod na dobu, či už skôr, alebo neskôr, v akýchkoľvek časových obmenách je fenoménom. Vzniká tak neskutočné napätie, vťahuje nás do hry, núti vnímať každý pohyb. Vnímať každý záchvev. Hrá sa s nami. Jeho melódia sa vznáša nad rytmikou, je s ňou spätá a predsa voľná a pritom tango naberá ešte väčší švih a ráz.

No a nakoniec jeho improvizácia – je slobodou, kreativitou, podnetom, aká mnohostranné môžu byť podoby hudby. Vždy inak. Vždy nanovo, stále sa učiac. V jeho improvizáciách je tiež markantná hra s časom, dynamika, plasticnosť. Je to fascinujúce. Piazzolla zmenil oveľa viac, než tušil. Ovplynvil akordeón, bandoneón, aj iné nástroje. Tango dostal do koncertnej sály, dal mu šat noblesy. Jeho skladby otvárajú nový priestor, ukazujú, kam sa treba v súčasnej hudbe uberať a zároveň, kam sa neuberať.

A to sme len na začiatku...

Boris LENKO

11 / 6 / 2021

19.00 / divadlo p. o. hviezdoslava

concierto para quinteto

ALEA / Boris LENKO akordeón, bandoneón / accordion, bandoneon

Stanislav PALÚCH husle / violin

Daniel BURANOVSKÝ klavír / piano

Ján KRIGOVSKÝ kontrabas / double bass

hostia / Adriena BARTOŠOVÁ spev / vocal

Miloš ŽELEZNÁK gitara / guitar

Martin CHOVANEC bandoneón / bandoneon

program Astor PIAZZOLLA (1921 – 1992)

Las Cuatro Estaciones Porteñas

(The Four Seasons of Buenos Aires / Štyri ročné obdobia v Buenos Aires)

I. *Verano Porteño* (Buenos Aires Summer / Leto)

II. *Invierno Porteño* (Buenos Aires Winter / Zima)

III. *Primavera Porteña* (Buenos Aires Spring / Jar)

IV. *Otoño Porteño* (Buenos Aires Autumn / Jeseň)

Concierto para Quinteto

Che, tango che

Yo soy María

Vuelvo al Sur

Rinascero (Preludio para el Año 3001)

Escuelo

Michelangelo '70

El motivo

Peter ZAGAR (1961)

Con passione

Stanislav PALÚCH (1977)

Petango

Der Badkhen Freylakh

Súbor ALEA, ktorý v roku 2001 založil akordeonista Boris Lenko, patrí k priekopníkom uvádzania Piazzollovej hudby na Slovensku. V programe vytvorenom špeciálne pre festival Konvergenzie zaznejú v pôvodnej kvintetovej verzii slávne *Štyri ročné obdobia v Buenos Aires*, pocta mestu Buenos Aires i géniovi talianskeho baroka Antoniovovi Vivaldimu. Súčasťou dramaturgie bude tiež slovenská premiéra Piazzollovho *Koncertu pre kvinteto* (1971), skladateľove piesne so speváčkou Adrienou Bartošovou, vrátane titulnej piesne z Piazzollovej opery *María de Buenos Aires* a diela slovenských skladateľov Petra Zagara a Stanislava Palúcha, ktoré boli napísané pre súbor ALEA.

ALEA, an ensemble which the accordionist Boris Lenko founded in 2001, is among the pioneers in the presentation of Piazzolla's music in Slovakia. In a programme created specially for Convergences Festival, there will be a performance in the original quintet version of The Four Seasons of Buenos Aires, the composer's famous homage to the city of Buenos Aires and the Italian Baroque genius Antonio Vivaldi. Also part of the dramaturgy will be Piazzolla's Concierto para Quinteto (1971), the composer's songs with singer Adriena Bartošová, including the title song from Piazzolla's opera María de Buenos Aires, and works by the Slovak composers Peter Zagar and Stanislav Palúch which were written for ALEA.

"In the musical event called ALEA, it is not important which direction the freedom that approaches is heading for; what matters is that this auspicious body of musicians 'zieht uns hinan', raises us above ourselves, gives us a dimension that we had no intuition of before hearing this music."

jozef piacek

alea transcenduje

Svety, ktorým sa otvorila hudba ansámblu ALEA všetkými svojimi aspektmi – spoločnosťou hry, individuálnymi vkladmi jednotlivých interpretov a výberom skladieb, nás strhávajú do seba, kamsi, kde sme ešte nikdy neboli, nielen zážitkovo, ale ani myšlienkovu, (hudobno) pedagogicky, muzikologicky, filozoficky. Východiskový „pocit“ je ten, že „toto tu ešte nebolo“ – instrumentalisticky, organizačno-hudobne i aranžérsky. Slovo „pocit“ je v úvodzovkách, pretože nestačí na opis strhujúca tejto hudby, ktorej vír roztáča nielen všetkých okolo – spoluhráčov navzájom, akordeonistu Borisa Lenka, huslistu Stana Palúcha, kontrabasistu Jána Krigovského a klaviristu Daniela Buranovského –, ale aj poslucháčov. Hráči nie sú egocentrickí, ich prítomnosť je prajná, účinkujú stmelujúco, zdôverňujú či už v pozadí celku hudobného procesu alebo v jeho popredí. Započúvajte sa do tohto hudobného diania a zaraz vás ohromí ich pokora v zmysle otvorenosti všetkým parametrom hudobného diania a všetkým emocionálnym nuansám vývojových pásiem tejto hudby. Je to tak preto, lebo ALEA sa teší z inakosti, praje ju akordeónu, husliam, klavíru i kontrabasu. Všetci sa tejto inakosti perfektne ujímajú, hrajú sa s ňou, vďačne sa jej oddávajú. Preto sme tu nepoužili slovo „zmocňujú sa“. Skadiaľ pochádza táto veľká hudobná sloboda? Od interpreta, skladateľa (Iľju Zeljenku, Jevgenija Iršaia, Martina Burlasa, Marka Piačeka, Petra Zagara, Astora Piazzollu) či prijímateľa tejto hudby? Pri hudobnej udalosti ALEA smer prichádzajúcej slobody nie je dôležitý, dôležité je to, že toto šťastné združenie hudobníkov *zieht uns hinan*, povznáša nás nad nás samých, dáva nám rozmer, ktorý sme pred počúvaním tejto hudby ani netušili. Uplatňuje sa tu hudobno-samo-organizačná potencia hudobného nástroja, ktorá vedie k muzikálnym štruktúram zavŕšeným nekompromisnými (rozumej, bezpodmienečne sa dostavujúcimi) hudobnými zážitkami poslucháčov. ALEA je kondenzát hudobného životopisu jej tvorcov, ktorý do seba pretavil polydimenzionalitu ich tvorivosti, ich hráčsku, pedagogickú a vkusovú skúsenosť. ALEA transcenduje. Bodka. Nepýtame sa čo, koho alebo kam transcenduje: prosto prekračuje von i dovnútra hudobných svetov, dáva telo ich logosu, ich štrukturujujúcu, a to napriek tomu, že nemajú dno, koniec. Ide tu – pri hraní hudby ALEA a pri poslucháčskej participácii na nej – o hudobné maximum, pretože je tu popri profesionálnom hudobno-interpretáčnom výkone aj všezahujúce *fieramente* prenášajúce do našich čoraz zahmlenejších dní najvrúcnejšie svetlá hudobných kultúr aj iných kontinentov. Žeby reinkarnácia Astora Piazzollu s jeho transgesamtkunstswerkom alebo micro-macro-infinite-global-music na pôde bratislavského génia loci a jeho jednotlivých skladateľských individuácií? Keď počúvame hudbu tohto kompaktného disku, pocit spomenutej reinkarnácie máme prinajmenšom ako laici. Ale o koho iného ako o laika v profesionálne vydarenej hudbe ide? Profesionál má hudby dosť, častokrát aj v doslovnom zmysle slova. Poslucháč však hudby nikdy nemá dosť – a našťastie týmto vysoko kultivovaným poslucháčom je aj každý z členov zoskupenia ALEA. Oddávajme sa teda spolu s nimi kloktajúcim virtuálnym hudobným zážitkovým svetom, ktoré nám prináša ALEA, Afroditin-Venušin vrh, tri šestky hudby, šťastný hudobný počin. Pre Aténčanov bolo to, čo sa po latincky volá alea, hodné svätyne.

Jozef PIAČEK

text je prebratý z CD ALEA (Pavlik records, 2008)

Yo soy María de Buenos Aires!

De Buenos Aires María ¿no ven quién soy yo?
María tango, María del arrabal!
María noche, María pasión fatal!
María del amor! De Buenos Aires soy yo!

Yo soy María de Buenos Aires
si en este barrio la gente pregunta quién soy,
pronto muy bien lo sabrán
las hembras que me envidiarán,
y cada macho a mis pies
como un ratón en mi trampa ha de caer!

Yo soy María de Buenos Aires!
Soy la más bruja cantando y amando también!
Si el bandoneón me provoca... Tiará, tatá!
Le muerdo fuerte la boca... Tiará, tatá!
Con diez espasmos en flor que yo tengo en mi ser!

Siempre me digo „Dale María!“
cuando un misterio me viene trepando en la voz!
Y canto un tango que nadie jamás cantó
y sueño un sueño que nadie jamás soñó,
porque el mañana es hoy con el ayer después, che!

Yo soy María de Buenos Aires!
De Buenos Aires María yo soy, mi ciudad!
María tango, María del arrabal!
María noche, María pasión fatal!
María del amor! De Buenos Aires soy yo!

Ja som María z Buenos Aires!

Z Buenos Aires, María, nevidíte, kto som?
María tango, María z predmestia!
María noc, María osudová vášeň!
María lásky! Ved' z Buenos Aires som!

Ja som María z Buenos Aires
a ak sa ľudia zo štvrte pýtajú, kto som,
čoskoro spoznajú
ženy, ktoré mi budú závidieť,
a každý muž pri mojích nohách
sa chytí ako myš do pasce!

Ja som María z Buenos Aires!
Som čarovná, keď spievam aj milujem!
Keď bandoneón ma dráždi... Tiará, tatá!
Keď hryziem mu ústa... Tiará, tatá!
Chvejú sa lupene kvetu v mojom bytí!

Vždy si hovorím „Pod', María“,
keď do hlasu vkráda sa mi tajomstvo!
A spievam tango, čo nikto nikdy nespieval
a snívam sen, čo nikto nikdy nesníval,
pretože potom je zajtra dnes i včera, hej!

Ja som María z Buenos Aires!
Z Buenos Aires María som, môjho mesta!
María tango, María z predmestia!
María noc, María osudová vášeň!
Mária lásky! Ved' z Buenos Aires som!

Vuelvo al Sur,

como se vuelve siempre al amor,
vuelvo a vos,
con mi deseo, con mi temor.

Llevo el Sur,

como un destino del corazón,
soy del Sur,
como los aires del bandoneón.

Sueño el Sur,

inmensa luna, cielo al revés,
busco el Sur,
el tiempo abierto, y su después.

Quiero al Sur,

su buena gente, su dignidad,
siento el Sur,
como tu cuerpo en la intimidad.

Te quiero Sur,

Sur, te quiero.

Vuelvo al Sur,

como se vuelve siempre al amor,
vuelvo a vos,
con mi deseo, con mi temor.

Quiero al Sur,

su buena gente, su dignidad,
siento el Sur,
como tu cuerpo en la intimidad.

Vuelvo al Sur,

llevo el Sur,
te quiero Sur,
te quiero Sur...

Vraciam sa na juh,

ako láska sa vždy vracia,
vraciam sa k tebe,
s mojou túžbou, s mojím strachom.

Nesiem si juh,

ako osud srdca,
som z juhu,
ako melódie bandoneónu.

Snívam o juhu,

nesmiernom mesiaci, oblohe naopak,
hľadám juh,
otvorený čas a jeho potom.

Milujem juh,

jeho dobrých ľudí, jeho dôstojnosť,
cítim juh,
ako blízkosť tvojho tela.

Milujem ťa, juh,

juh, milujem ťa.

Vraciam sa na juh,

ako láska sa vždy vracia,
vraciam sa k tebe,
s mojou túžbou, s mojím strachom.

Milujem juh,

jeho dobrých ľudí, jeho dôstojnosť,
cítim juh,
ako tvoje telo v intimite.

Vraciam sa na juh,

nesiem si juh,
milujem ťa, juh,
milujem ťa, juh...

Rinascero un'altra volta

in una sera di giugno

Con questa voglia di amare

o di vivere più che mai

Rinascero destino

nell'anno 3001

Sarò una festa di colori

nella mia bella città

I cani randagi

abbaieranno alla mia ombra

Col mio modesto bagaglio

giungerò all'aldilà

E inginocchiato sulla riva

del mare trasparente

Un cuore nuovo di sale

e fango mi plasmerò

Verranno un vagabondo

un pagliaccio un mago

Immortali compagni

diranno forza su

Così! Così! Coraggio fratello

Nasci che è duro,

ma difficile il lavoro di morire

E di rinascere poi

Rinascero, rinascero, rinascero

E una gran voce extraterrestre mi darà

La forza grande pura che mi servirà

Ritonerò, ricrederò e lotterò

E un fiore rosso all'occhiello porterò

E se nessuno e mai rinato io potrò

Paese mio secolo trenta tu vedrai

Rinascero, rinascero, rinascero

Narodím sa opäť,

v jeden júnový večer.

S túžbou milovať

a žiť viac než kedykoľvek predtým.

Narodím sa znovu, je to osud,

v roku 3001.

Budem oslavou farieb

v mojom krásnom meste.

Túlavé psy

budú štekať na môj tieň.

So skromnou batožinou

prídem do onoho sveta.

A na kolenách na brehu

priesvitného mora

urobím si nové srdce zo soli

a z blata.

Prídu tulák,

šašo a čarodejník,

moji nesmrteľní druhovia.

Povedia: Do toho! Pod!

Tak, to je ono! Odvahu, braček.

Narodiť sa je drsné,

no ťažká práca je zomrieť

a potom sa znovu narodiť.

Narodím sa, narodím, narodím

a mohutný hlas z nebies mi dá

veľkú čistú silu, ktorú budem potrebovať.

Vrátim sa, budem veriť a bojovať

a budem nosiť červený kvet v gombíkovej dierke

a ak sa nikto nikdy nenarodil znovu, ja áno,

krajina moja, 30. storočie, uvidíš

narodím sa opäť.

Rinascero dalle cose
che ho amato molto tanto
quando le ombre della casa
diranno piane qui
io bacerò il ricordo
dei tuoi occhi taciturni
Per teminare il poema
che tralascerei a metà

Rinascero dalla frutta
di un mercato rionale
E dalla sciocca atmosfera
di un romantico caffè
E dalle rovine di un piccolo
paese terremotato
E dalla rabbia della gente
del sud rinascero

Vedrai che rinasco
nell'anno 3001
Con gente che non c'è stata
ma che allora ci sarà
Benediremo la terra
terre nostri te lo giuro
che questo paese di nuovo
insieme si fonderà

Rinascero, rinascero, rinascero
E una gran voce extraterrestre mi darà
La forza grande pura che mi servirà
Ritonerò, ricrederò e lotterò
E un fiore rosso all'occhiello porterò
E se nessuno e mai rinato io potrò
Paese mio secolo trenta tu vedrai
Rinascero, rinascero, rinascero

*Znovu sa zrodím z vecí,
ktoré som veľmi miloval,
ked' tiene domu
povedia ticho: „On je tu!“
pobozkám spomienku
tvojich mlčanlivých očí.
Aby som dokončil báseň,
ktorú som zanechal v polovici.*

*Znovu sa zrodím z ovocia
z miestneho trhu
a z hlúpej atmosféry
romantickej kaviarne
a z ruín malej
usadlosti po zemetrasení
a z hnevu Južanov
sa zrodím znovu.*

*Uvidíš, že sa znovu zrodím,
v roku 3001.
S ľuďmi, ktorí tu neboli,
no ktorí tu vtedy budú.
Budeme blahorečiť zem,
našu zem, prisahám,
že túto krajinu opäť
spoločne založíme.*

*Znovu sa narodím
a mohutný hlas z nebies mi dá
veľkú čistú silu, ktorú budem potrebovať.
Vrátim sa, budem veriť a budem bojovať
a budem nosiť červený kvet v gombikovej dierke
a ak sa nikto nikdy nenarodil znovu, ja áno,
krajina moja, 30. storočie, uvidíš
narodím sa znovu.*

12 / 6 / 2021

19.00 / veľké koncertné štúdio slovenského rozhlasu

slovenské tango

Bratislava Hot Serenaders

Juraj BARTOŠ

Milan LASICA

„Slovenské tango, jasné pravidlá, slovenské tango, orchester každý hrá, slovenské tango, nevrav, že ho nemáš rád,“ spieval Richard Müller v piesni, ktorú napísal spolu s Andrejom Šebanom na album skupiny Banket *Druhá doba* v roku 1988. Kultový text s dávkou sarkazmu a irónie mohom vzniknúť vďaka fenoménu „slovenského tanga“, ktorý v originálnej podobe na Konvergenciách predstaví orchester Bratislava Hot Serenaders pod vedením Juraja Bartoša. Na koncerte, ktorého vzácnym hosťom bude aj pán Milan Lasica, zaznejú najkrajšie slovenské tangá od Ernsta Genersicha, Karola Elberta, Pavla Čádyho, Franka Zemplinského, Viktora Freyera, Dušana Pálku a, samozrejme, Gejzu Dusika v pôvodných aranžmánoch tak, ako boli premiovované v 30. a 40. rokoch 20. storočia. Bratislava Hot Serenaders rozhodne nehrajú „slovenské tango“ ako každý orchester, pridte sa presvedčiť.

“Slovak tango, clear rules, Slovak tango, every orchestra plays, Slovak tango, don't say you don't like it,” sang Richard Müller in a song he wrote with Andrej Šeban on the album *Banquet Second Time* in 1988. a dose of sarcasm and irony can be created thanks to the phenomenon of “Slovak tango”, which will be presented in its original form at the *Convergences* by the Bratislava Hot Serenaders orchestra conducted by Juraj Bartoš. The concert, of which Mr. Milan Lasica will be a special guest, will feature the most beautiful Slovak things by Ernst Genersich, Karol Elbert, Pavel Čády, Frank Zemplinský, Viktor Freyer, Dušan Pálka and, of course, Gejza Dusik in the original arrangements as they were premiered in 30 and the 1940s. Bratislava Hot Serenaders definitely do not play “Slovak tango” like any orchestra, come and see for yourself.

tango

Slovenskí hudobníci mali v priebehu 30. rokov možnosť spoznať v Bratislave aj skutočne svetoznáme súbory, a to na koncertoch, ktoré sa príležitostne usporadúvali v kaviarni Reduta. Účin-koval tu aj „kráľ argentínskeho tanga“ Eduardo Bianco, prvotriedny nemecký orchester Weintraubs Syncopators a tzv. symfonický jazz reprezentoval orchester Charlieho Gaudriota z Rakúska. Viacerí bratislavskí hudobníci sa na koncertoch vo Viedni a v Budapešti zoznámili aj s najvýznamnejšími orchestrami tých čias (s orchestrom Paula Whitemana, Jacka Hyltona), no veľkoorchestrálny zvuk sa (možno aj z ekonomických dôvodov) v Bratislave neujal. Najväčšie tanečné orchestre na plesoch v Redute a na iných miestach boli desaťčlenné; bol to jednak orchester Júliusa Móžiho a orchester The Academians J. Seydla. Oba hrali v obsadení: 3 saxofóny, 3 trúbky, trombón, sousafón a rytmická sekcia. Žiaľ, z tejto prvej éry modernej populárnej hudby sa na Slovensku nezachovali nahrávky, a tak o úrovni a zameraní týchto formácií sa dozvedáme iba zo spomienok pamätníkov.

(...)

Koncom 20. rokov si v Bratislave tango získavalo čoraz dominantnejšie postavenie medzi novými spoločenskými tancami a malo potom aj najinšpiratívnejší vplyv pri etablovaní pôvodnej slovenskej tvorby (z prvých 14 nahrávok slovenských tanečných piesní z rokov 1934–1935 bolo 9 tång). Fenomén popularity tanga a slovenského tanga je neobyčajne zaujímavý a vo svojej intenzite dosť unikátny jav v dejinách modernej populárnej hudby. V hudobnom žánri, ktorého základným princípom je striedanie sa rôznorodých tendencií, vznikol úzus, ktorý si u nás udržiaval prím dvadsať rokov a v prenesených podobách má dodnes výrazný vplyv na melodické a rytmické cítenie skladateľov a interpretov. Môžeme uviesť mnoho viac-menej konštruovaných hypotéz, vysvetľujúcich vznik tejto najzávažnejšej tendencie v doterajšej slovenskej populárnej hudbe. Tango v prvých rokoch šírenia na našom území pôsobilo voči domácej tradícii ako cudzorodé exotikum – a to tak z hudobného hľadiska (svojím rytmickým pôdorysom a formovým členením), ako i z tanečno-choreografickej stránky (ľudové a meštiacke vrstvy sa na tento tanec dlho pozerali ako na esenciu negatívnych vplyvov dekadentnej morálky mládeže). Pri rozšírení tanga úlohu zohrala príťažlivosť kontrastu (väčšina predchádzajúcich ľudových a umelých tancov bola v rýchlom tempe) ako aj ľahká adaptabilnosť na interpretačné manieri cigánskych kapiel (príbuznosť s tzv. halgató).

Prvá gramofónová platňa so slovenskými nahrávkami znamenala bod kryštalizácie niekoľkoročného vývojového procesu, smerujúceho k vytvoreniu pôvodnej slovenskej tanečnej piesne. Platňa vyšla v roku 1934 a obsahovala dve tangá v interpretácii Štefana Hozu, ktorý sa spolu s Jankom Blahom stal najvýznamnejším spevákom prvého obdobia modernej slovenskej populárnej hudby (išlo o skladby *Dita* od Alexandra Aranyosa a *Nepovedz dievčatko nikomu* od Dušana Pálku; texty napísal Štefan Hoza). Piesne si získali veľkú popularitu a otvorili cestu novým skladbám. Z ďalších rýchlo po sebe nasledujúcich tång znamenali kvalitu hlavne kompozície Dušana Pálku (*Ešte raz k tebe prídem* s textom Andreja Plávku z roku 1935, *Gejzu Dusika* (*Rodný môj kraj*) s textom A. Braxatorisa z roku 1938) a d. Tak vznikol pojem „slovenské tango“, a to nielen na označenie vzniku teritória vzniku skladieb, ale aj preto, že v hudobnej zložke týchto skladieb sa prejavili špecifické modifikácie základného modelu.

Tango sa v kontexte slovenskej populárnej kultúry uplatnilo aj sprostredkovane cez komerčné deriváty, ktoré predtým priniesla moderná tanečná a čiastočne aj operetná hudba – napríklad Benatzkého *Meine Schwester und ich* (1930), ale aj diela z posledného Lehárovho tvorivého obdobia *Cárevič* (1927) a *Giuditta* (1934) viedenskej a berlínskej provinienie. Tieto procesy prebiehali v Európe približne od roku 1907 a priniesli redukciu pôvodných folklórnych koreňov tanga (najmä v metrrytmickej zložke) a v jej dôsledku aj pohybového stvárnenia príbuzných tanečných prejavov. Na Slovensku, rovnako ako predtým vo Francúzsku a v nemecky hovoriacich krajinách, sa udomácnili predovšetkým rytmické vzory, ktoré vychádzali skôr z kubánskej habanéry než z argentínskeho tanga. Redukcia bohatej rytmickej rôznorodosti tanga a z neho odvodených tancov (milonga, maxixe) sa premietla aj do výrazovej zdržanlivosti nových skladieb tohto typu, pre ktoré sa stala charakteristická skôr spevná melodika ako rytmická pregnantnosť.

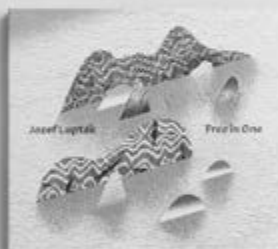
(...)

Živá interpretačná prax vnášala do uvedenej charakteristiky mnohé odlišnosti regionálnej slovenskej (resp. uhorskej) proveniencie. V komparácii s notovými tlačenými edíciami boli napríklad rytmické figúry v praxi rôznych kaviarenských a podobných súborov obohacované o rôzne druhy akcentov a prírazov, v melodickej zložke sa výrazne uplatňovala ornamentika a celkové vyznenie takisto ovplyvňovali najrôznejšie agogické odchýlky, ktoré sa prejavili v svojráznych tempových vybočeníach a zmenách nadväzujúcich na iné žánrové typy, tvoriace súčasť obvyklého kaviarenskeho repertoáru. V profesionálne širenej produkcii mal veľký význam fakt, že najvýznamnejší speváci, ktorí nahrávali prvé slovenské tangá (Janko Blaho, Štefan Hoza), uplatňovali pri ich interpretácii maniere získané jednak opernou edukáciou (tvorba tónu, frázovanie), ako aj spievaním slovenských ľudových piesní. Počas vývoja slovenskej populárnej hudby sa slovenské tango udržiavalo ako dôležitá, často až primárna súčasť celkovej žánrovej palety až do začiatku 60. rokov. Dá sa povedať, že každý významnejší skladateľ populárnej hudby, pôsobiaci v rozpätí tohto obdobia, má na svojom konte úspešné tangá a mnohí skladatelia práve pri tvorbe tanga najlepšie uplatnili svoju melodicnú invenciu. Mnohé z týchto piesní obstáli v skúške času a sú dnes východiskovou základňou hudobnej oblasti. Kvôli úplnosti problematiky však nemožno obísť ani fakt, že od polovice 50. rokov sa pretrvávajúci typ tanga začal v slovenskej populárnej hudbe pociťovať ako konzervatívny, brzdiaci element.

Igor WASSERBERGER

konvergenzie

ďalšie albumy festivalu nájdete
na stránke konvergenzie.sk/e-shop
a na streamovacích službách

profily umelcov

Adriena Bartošová (spev) – patrí na slovenskej hudobnej scéne už roky medzi rešpektované spevácke a skladateľské osobnosti. Vo svojej tvorbe spája rôzne žánre (jazz, rock, etno music, fusion) a nevyhýba sa ani vplyvu klasickej hudby. Vyštudovala Vysokú školu ekonomickú, hru na klavíri, spev (M. Medvecká, F. Tugendlieb) a základy kompozície (I. Hrušovský). Absolvovala dvojročné Štúdium populárnej hudby (P. Breiner, J. Siváček), v r. 2005 ukončila doktorandské štúdium na Divadelnej fakulte VŠMU. Od r. 1983 spolupracovala s významnými osobnosťami i telesami (Džezové kvinteto L. Gerhardta, Orchester G. Broma, Top Sound, The Magic Platters, W. Lackerschmidt, H. Beckmann). Koncertovala s A. Šebanom, J. Stivínom, P. Lipom, J. Koubkovou a d. S gitaristom J. Burianom pôsobí v duu SCAT. Doma i v zahraničí koncertuje aj s ďalšími špičkovými hudobníkmi (G. Jonáš, J. Griglák, M. Gašpar, M. Valíhora). Účinkovala vo Fínsku, Kanade, Anglicku, Taliansku a Nemecku. Aktuálne jej vyšiel autorský album *O smútku a radosti*, na ktorom spolupracuje so špičkovými instrumentalistami z oblasti klasiky i jazzu (L. Šrámek, J. Griglák, P. Bereza, N. Nikitin, S. Michalidesová, B. Lenko a d.). V r. 1994 získala Cenu L. Martonika, ktorú udeľuje Hudobný fond za prínos v oblasti slovenského jazzu. Je nositeľkou prestížneho ocenenia Identifikačný kód Slovenska. Vyučuje spev na Divadelnej fakulte VŠMU.

Peter Biely (husle, ESP/SK) – študoval na Konzervatóriu v Bratislave (T. Nedelceva, A. Vrtel). Ako 18-ročný vyhral štipendium v USA, kde absolvoval majstrovský kurz u slávneho Josefa Gingolda. Vo vzdelávaní pokračoval na Yale University, kde sa venoval hre na husliach (S. Harth), komornej (Tokyo String Quartet) a barokovej hudbe (J. Schroder). Pôsobil v Assai String Quartet, s ktorým získal viacero cien a vystúpil v Carnegie Hall. V r. 1995 nahral CD s Ahmadom Jamalom. Po návrate na Slovensko bol vedúcim skupiny 2. huslí v Cappelle Istropolitane. Od r. 1997 je 2. koncertný majster Granadského komorného orchestra, spoluzaložil Granadský barokový orchester, komornej hudbe sa venuje v súboroch Ars Nova Cuarteto a Ecos Trio. Venuje sa tiež jazzrockovej fúzii flamenca (Mesopotamia, T.O.M)

Ladislav Fančovič (klavír) – patrí k najvyšestrannejším umelcom na česko-slovenskej hudobnej scéne. Študoval na AMU v Prahe (M. Lapšanský), na Universität für Musik und darstellende Kunst vo Viedni (W. Watzinger), doktorandské štúdium absolvoval na VŠMU. Je finalistom i laureátom domácich i medzinárodných súťaží. Vzdelanie si dopĺňal účasťou na majstrovských kurzoch (J. Wijn, A. Simon, Gy. Sándor, K.-H. Kämmerling, M. Voskresensky). V repertoári má dve desiatky klavírných koncertov. Ako sólista vystúpil so Slovenskou filharmóniou, SOSR-om, Symfonickým orchestrom Českého rozhlasu, PKF, Filharmóniou Zielona Góra, štátnymi symfonickými orchestrami miest Izmir a Antália v Turecku, Filharmóniou B. Martinů Zlín, Filharmóniou Hradec Králové, Solistes Européens Luxembourg, Bruno Walter Festival Orchestra, Štátnou filharmóniou Košice, ŠKO Žilina, Pressburger Philharmoniker, Slovenským komorným orchestrom pod vedením dirigentov ako O. Lenárd, V. Válek, F. Haider, A. Rahbari, J. Swoboda, L. Svárovský, M. Leginus, K. Trevor, J. Franz, M. Košík, Z. Müller, J. M. Händler a i. Je členom zoskupení Hugo Kauder Trio a Berger Trio. S husľovým virtuózom M. Palom tvorí duo, ktoré vytvorilo odbornou kritikou oceňovanú sériu nahrávok kompletných diel pre husle a klavír (Beethoven, Brahms, Grieg, Suchoň, Šostakovič, Bartók). Okrem koncertov na Slovensku a v Česku účinkoval vo väčšine európskych krajín, v Turecku, Malajzii, USA, Číne,

Indii a na Cypre. L. Fančovič nahral viac než 20 CD nosičov pre Naxos, Pavlík Records, Hudobný fond, Slovak Radio Records a Diskant. Medzi najvýznamnejšie počiny patrí CD s hudbou bratislavského rodáka E. von Dohnányiho a CD *Leopold Godowsky s nahrávkou Klavírnej sonáty e mol*. Rád siaha po veľmi náročných a málo hrávaných skladbách, ktoré sa z dôvodu technickej náročnosti zriedkavo objavujú v koncertných programoch. Intenzívne sa venuje aj interpretácii a propagácii slovenskej hudby (Čekovská, Šarišský, Zeljenka, Berger, Iršai, Suchoň). V r. 2011 založil swingový orchester Fats Jazz Band, ktorý hrá autentickú hudbu 20. až 40. rokov americkej, anglickej, českej a domácej proveniencie na originálnych historických nástrojoch. Od r. 2013 sa venuje hre na saxofóne, v r. 2014 založil kvarteto Pressburg Saxophone Quartet, ktorého repertoár tvoria skladby z vážnej hudby, ktoré pre toto obsadenie napísali A. Glazunov, J. B. Singeleé, J. Iršai, E. Bozza, P. M. Dubois, Cl. Pascal a d'. Súbor tiež interpretuje originálne aranžmány ragtimeov z r. 1910–1920. Od r. 2020 študuje hru na saxofóne na Fontys University v Holandsku pod vedením jednej z najväčších saxofónových osobností klasickej hudby, skladateľa a dirigenta A. van Zoelena. Je riaditeľom festivalov Golden Age Festival a Saxophobia Bratislava. (www.fanzowitz.com)

Juraj Griglák (kontrabas) – všestranný džezový i klasický hudobník a vyhľadávaný štúdiový hráč. Hru na kontrabase študoval na Konzervatóriu a VŠMU v Bratislave. Pôsobil v bigbandoch Bratislavského konzervatória, Československého rozhlasu a televízie a v súboroch Jazz Q, VV Systém, Stop Time, ASH Band, The Quartet a Matúš Jakabčic Tentet. Legendárnou sa stala jeho jam session so S. Clarkom na BJD 1985. V roku 2000 nahral profilový album *Bass Friends* (s R. Affifom), na nasledujúcom CD *Time to Fly* (2014) spolupracoval s P. Bellom a P. Stewartom. J. Griglák je držiteľom Ceny L. Martonika (1994). Bol členom Mládežníckeho orchestra Gustava Mahlera pod taktovkou C. Abbada, V. Neumanna a J. Judda, od roku 1991 zastáva post kontrabasistu v Slovenskej filharmónii. Pôsobí v projektoch Juraj Griglák & Comp., Pavol Morochovič trio a Miss Moravia. Príležitostne spolupracuje s R. Affifom, F. McCombom a Poogie Bell Band, s ktorou absolvoval európske turné. (www.jurajgriglak.net)

Martin Chovanec (bandoneón, akordeón) – študoval hru na akordeóne na Konzervatóriu J. L. Bellu v B. Bystrici a neskôr na VŠMU v Bratislave (B. Lenko). Počas štúdia účinkoval ako sólový hráč i člen komorných zoskupení na koncertoch a festivaloch doma i v zahraničí (Poľsko, Česká republika, Rakúsko, Francúzsko, Maďarsko). Od novembra 2007 hrá na bandoneóne. V tom istom roku založil hudobný súbor Porque Tango (bandoneón, husle, klavír, kontrabas), ktorý sa špecializuje na argentínske tango. V r. 2010 uviedol s Orchestrom Berg pod vedením dirigenta P. Vrábela českú premiéru skladby Open Doors pre bandoneón a orchester od skladateľa B. Frankeho. V r. 2011 vystúpil ako sólista so Štátnym komorným orchestrom Žilina pod vedením dirigenta D. H. Rica v slovenskej premiére skladby *Misa a Buenos Aires* od argentínskeho skladateľa M. Palmeriho. V súčasnosti účinkuje vo viacerých projektoch doma a v zahraničí (Orquesta de Tres/AT, Nosotros dos/AT, Romanika/SK) a.i.

Martin Krajčo (gitara) – vyštudoval Konzervatórium a VŠMU v Bratislave (J. Zsapka). Vzdelanie si dopĺňal na majstrovských kurzoch v rámci medzinárodných festivalov (C. Cotsiolis, L. Brouwer, Á. Garrobé, Z. Dukić, J. Panetsos, L. Walker...), získal ocenenia na medzinárodných súťažiach v Aix en Provence, Bratislave, Kutnej Hore, Sernacelhe a Viedni. Hostoval na mnohých festivaloch a podujatiach (B. Štiavnica, Belehrad, Bratislava, Encs, Kutná Hora, Madrid, Mikulov, Nitra, Paríž, Praha, Prešov, Sernacelhe, Skopje, Viedeň, Volos, Žilina...), ako aj na recitáloch v Českej republike, Nemecku, Nórsku, Maďarsku, Portugalsku

a Rakúsku. Medzi jeho aktivitami v oblasti komornej hry dominuje pôsobenie v Bratislavskom gitarovom kvartete a gitarovom duu s Radkou Krajčovou. Okrem toho spolupracuje s domácimi i zahraničnými umelcami (R. Slawiski, E. Van Evera, P. Noskaiová, M. Šimko, T. Janošik, E. Prochác, J. Slávik, J. Tomka, Mucha Quartet, Moyzesovo kvarteto). Od r. 2002 sa intenzívne venuje štúdiu repertoáru bratislavského rodáka J. K. Mertza. CD *Kaspar Joseph Mertz – Guitar music* (Diskant, 2006) zaznamenalo veľmi pozitívnu odozvu v americkom periodiku *American Record Guide* (2007), aktuálne vychádza nahrávka Mertzovej zbierky *Kukuk* v spolupráci s P. Steidlom (HC, 2021). Krajčo je aktívny aj organizačne, ako člen združenia Albrechtina, od r. 2007 vedie Gitarový festival J. K. Mertza. Vyučuje na VŠMU v Bratislave.

Natacha Kudritskaya (klavír) – so štúdiom hudby začala na Hudobnej škole M. Lysenka, pokračovala na Čajkovského hudobnej akadémii v Kieve a CNSM v Paríži, obidve školy ukončila s vyznamenaním. Jej umenie ovplyvnili sofistikovanosť a elegancia hry Alaina Planèsa, striktný prístup k notovému textu Jacquesa Rouviera, schopnosť čítať medzi riadkami Ferenca Raodsu a Henri Barda, ktorý upriamil jej pozornosť na silu hudby. Jej pohľad na klavírnú techniku zmenila tiež hudba J. Ph. Rameaua, ktorého tvorbe venovala dva albumy. V r. 2014 jej vyšiel album *Nocturnes* vo vydavateľstve Deutsche Grammophon. Od r. 2009 sa venuje recitálom a komornej hudbe, účinkovala na najznámejších festivaloch a koncertných pódiiach v Európe (Opéra Comique, Cité de la musique, Wigmore Hall, Sheldonian Theatre, Gstaad's Festival, Concertgebouw, Helsinki Philharmonie, Konzerthaus vo Viedni, Oxford Chamber Music Festival, Kuhmo Festival in Finland). Pravidelne sa vracia na Ukrajinu, kde sa jej koncerty stali symbolom zmeny a odpoveďou na násilie.

Milan Lasica – po štúdiu na VŠMU v Bratislave pôsobil ako herec v Tatre a v Divadle na korze, kde sa profiloval v komediálno-kabaretnej dvojici s Júliusom Satinským. Politický kabaret dvojice L+S svojou iróniou, využívajúcou motívy absurdného humoru a relativizácie tzv. nedotknuteľných hodnôt – napríklad v hre *Nečakanie na Godota* (1968), v ktorej umelecky reagoval aj na vstup vojsk Varšavskej zmluvy do ČSSR roku 1968, patrí k tomu najlepšiemu, čo na Slovensku v uvedenom žánri vzniklo. Roku 1970 však pre odvážnu kritiku okupačných pomerov divadlo zatvorili a Lasicovi so Satinským zakázali umeleckú činnosť. V r. 1970–1971 pôsobili preto obaja v kabaretnom divadle Večerní Brno. Potom sa vrátili na Slovensko a účinkovali na Novej scéne. Roku 1982 vzniklo poetické a kabaretné divadlo Štúdio S v priestoroch slávnej Tatra Revue. Tu opäť začali L+S pôsobiť ako dvojica. Lasica sa neskôr stal riaditeľom Štúdia S, kde pôsobí dodnes. Žije a tvorí v Bratislave.

Boris Lenko (akordeón, bandoneón) – je typom všestranného hudobníka so záberom od klasického repertoáru, cez rôzne crossoverové projekty (Požož sentimentál, Polajka, ALEA, Chassidic Songs) až po jazz (Triango). Do sólového akordeónového repertoáru vniesol viaceré novátorské prvky, najmä uvádzaním diel významných osobností povojnovej americkej a európskej scény (J. Zorn, M. Kagel, M. Lindberg, G. Klugevsek, L. v Vierk, L. Berio), či premiérováním a iniciovaním nových slovenských diel (J. Beneš, P. Zagar, M. Burlas, P. Machajdik, I. Zeljenka, I. Szeghy, M. Piaček, J. Iršai, Ľ. Burgr, L. Kupkovič...). V r. 2001 mal ako prvý akordeonista v histórii Bratislavských hudobných slávností celovečerný recitál. O rok neskôr sa sólovo predstavil na prominentnom festivale súčasnej hudby Varšavská jeseň. B. Lenko sa stal priekopníkom uvádzania diel A. Piazzolla na Slovensku, založil komorný súbor ALEA, spolupracuje s P. Breinerom v mimoriadne úspešnom projekte Triango. Venuje sa aj vlastnej tvorbe, i úpravám diel pre akordeón i iné

nástroje. Pedagogicky pôsobí ako profesor na VŠMU v Bratislave. Je pozývaný do porôt medzinárodných akordeónových súťaží, je umeleckým garantom najvýznamnejšej Slovenskej akordeónovej súťaže v Poprade, spoluzakladateľom Združenia akordeonistov Slovenska.

Jozef Lupták (violončelo) – je zakladateľom a umeleckým riaditeľom medzinárodného festivalu komornej hudby Konvergenzie, ktorý sa od svojho vzniku v r. 1999 zaradil k najprestížnejším hudobným podujatiam na Slovensku. Absolvent konzervatória a VŠMU v Bratislave pokračoval v štúdiách na Royal Academy of Music v Londýne (R. Cohen) a v Banff Centre for Arts v Kanade (A. Parisot, E. Meyer, T. Tsutsumi). Patrí k umelcom formujúcim hudobný a kultúrny priestor na Slovensku, za čo mu bolo udelených niekoľko cien (Cena Ministra Kultúry SR, Cena F. Kafendu), ako aj nominácií na rôzne ocenenia (Krištáľové krídlo, Cena Nadácie Tatra Banky, Český Lev a Slnko v Sieti za hudbu k filmu *Amnestie*). Účinkuje na domácich i medzinárodných pódioch od USA po Nový Zéland. Ako vyhľadávaný komorný hráč spolupracuje s poprednými svetovými umelcami a ansámbliami (R. Cohen, D. Rowland, V. Mendelssohn, B. Schmid, I. van Keulen, A. Serdar, The Hilliard Ensemble, Fine Arts Quartet) ako aj s významnými dirigentmi (A. Parrott, J. Bělohlávek, D. Gazon, D. Héja, A. Mogrelia). Medzi jeho pravidelných komorných spoluhráčov patria I. Karško, M. Ruman, N. Škuta, B. Lenko a mnohí ďalší. Pravidelne vedie majstrovské kurzy (Taliansko, Maďarsko, USA, Anglicko), v posledných rokoch ich organizuje v rámci Konvergencií aj na Slovensku. Od založenia Spoločnosti M. Vargu v r. 2017 je jej výkonným predsedom. Realizoval množstvo CD nahrávok (o. i. Bachove *Suity pre sólové violončelo*, Brahmsove sonáty, premiéry diel V. Godára, crossoverové projekty *After Phurikane*, *Chassidic Songs*, *Uspávanky* či vlastnú tvorbu na CD *Free in One*). Napriek pandémie sa mu aj v uplynulých sezónach podarilo uskutočniť viacero zaujímavých koncertov. Patrí medzi ne česká premiéra *Violončelového koncertu „Presence“* od P. Vasksa so súborom Ensemble Opera Diversa, recitál v Slovenskej filharmónii a J.L. turné po slovenských mestách s hudbou J. S. Bacha a ďalších skladateľov. Pripravuje novú nahrávu Bachových *Suit pre sólové violončelo*, ku ktorým sa vracia po vyše 20 rokoch, bude pokračovať aj v nahrávkach vlastnej tvorby. Počas lockdownu bol jeden z prvých slovenských umelcov, ktorý dokázal preniesť svoje aktivity plnohodnotne do online priestoru. Medzi ne patria aj dva online koncerty spájajúce trojicu miest Portland, Londýn a Bratislavu. Minulý rok mu vyšla kniha rozhovorov s Ivanom Ježíkom nazvaná *Dotknúť sa zvukom*. (www.jozefluptak.com)

Alberto Mesirca (gitara) – ukončil s vyznamenaním štúdium na Konzervatóriu Castelfranco Veneto (G. Volpato), kde od r. 2009 vyučuje. V štúdiách pokračoval v Kaseli (W. Lendle). Spolupracoval s umelcami ako D. Ashkenazy, V. Mendelssohn, D. Rowland, D. Nordio, A. Adorjan, M. Rummel, M. De Santi, M. Satto, so sláčikovými kvartetami Ardeo, Acies, Quartetto d'Archi di Venezia a so súbormi ChamberJam Europe and Ex Novo Ensemble. Koncertoval a viedol majstrovské kurzy na Novom Zélande, v Austrálii (Beethovenov festival v Melbourne), i v USA (Guitar Foundation of America, Los Angeles). Vystúpil v prestížnych európskych sálach (Concertgebouw, Teatro La Fenice, Teatro Regio Parma, Kunsthalle Wien), na festivaloch ako ChamberJam (Düsseldorf), KammermusikTage (Osnabrück) a Kuhmo (Fínsko), kde premiéroval diela G. Kurtága a L. Brouwera. S M. Ribotom nahral kompletne gitarové dielo haitského skladateľa Frantza Casséusa, na konte má tiež kritikou vysoko cenené CD *British Guitar Music*. Okrem koncertnej činnosti sa podieľal na digitalizácii hudobného archívu Beyazit Library v tureckom Istanbule a na vydaní neznámych skladieb Francesca da Milano (spolu s H. Smithom a F. Pavanom). V r. 2020 získal cenu časopisu Gramophone za dramaturgiu albumu *Chaconne* s H. Ticciatim a Ensemble O/Modernt. (www.albertomesirca.com)

Zoran Marković (kontrabas) – študoval na Hudobnej akademii v Podgorici, Vysokej hudobnej škole v Belehrade, v Benátkach, Cremona, Mníchove a Salzburgu. Počas štúdií i neskôr ako člen Sláčikového orchestra Slovinskej filharmónie získal množstvo ocenení doma i v zahraničí. Ako sólista sa predstavil so Slovinskou filharmóniou, Belehradskou filharmóniou, Symfonickým orchestrom Slovinského rozhlasu a ďalšími telesami v krajinách bývalej Juhoslávie. Účinkoval tiež s Detmolder Kammerorchester, Orchestra di Padova e del Veneto, Nuova Orchestra Ferruccio Busoni a Britten String Orchestra. Účinkoval na Aspecte Salzburg, Neubühne Villach, Serenate nel Chiostro, Trieste Prima, I suoni delle Dolomiti, Akzente-Neue Music v Klagenfurte, Ljubljana Summer Festival, Grad teatar Budva, PAC Murska Sobota, A Tempo Podgorica, Oxford Chamber Music festival, Osnabrücker Musikfestival „classic con brio“, Düsseldorf ChamberJam, Stiffestival, Gauting München, The Schloss Elmau, Holstebro „Klassiske Dage“, Storioni Festival, Kuhmo Chamber Music Festival, Sonoro, Stavanger, Sylt a d. V r. 1990—2004 bol prvým hráčom kontrabasov v Slovinskej filharmónii, od r. 2004 vyučuje na Hudobnej akademii v Lublane. Vedie tiež majstrovské kurzy v Rakúsku, Taliansku, Holandsku, Anglicku, Fínsku a Nemecku. Jeho záujem o zvuk ho priviedol k vynálezu strunníka ZMT (Zoran Marković Tailpiece). (www.zmtsound.com)

Marcelo Nisinman (bandoneón) – rodák z Buenos Aires, medzinárodne známy interpret, skladateľ a aranžér, ktorý pozdvihol hru na bandoneóne a tango na novú úroveň. Hru na bandoneóne študoval u J. Paneho, kompozíciu u G. Graetzer a v Buenos Aires a u D. Müllera-Siemensa v Bazileji. Je vyhľadávaným sólistom, ktorý účinkuje po celom svete. Spolupracoval s M. Argerich, G. Kremerom, Britten Sinfonia, G. Burtonom, F. Suarezom Pazom, S. Assadom a O. Assadom, Vogler String Quartet a Philadelphia Orchestra pod taktovkou Charlesa Dutoita. Predstavil sa s Big bandom WDR, Arpeggione Chamber Orchestra, Orchestre National des Pays de La Loire pod taktovkou J. Axelroda, Belehradskou filharmóniou a d. Jeho kompozičný odkaz (zahŕňajúci skladby od sláčikového kvarteta po diela pre symfonický orchester) je rozmanitý, inšpiruje sa hudbou Buenos Aires, no využíva tiež iné formy a techniky. Výsledkom je osobitý štýl, ktorý sa vzdaluje od tradícií „Musica Porteña“. V r. 2004 skomponoval svoju prvú komornú operu *Señor Retorcimientos*, ktorá mala premiéru v Bazileji. Vytvoril tiež novú Piazzollovu operu *Marié de Buenos Aires*. V r. 2008 bol rezidenčným skladateľom Oxford Chamber Music Festival, ako skladateľ/interpret bol tiež pozvaný na podujatia ako Kuhmo Chamber Music Festival (Fínsko), Sonoro Festival (Bukurešť), Consonances (Francúzsko), Boswil festival (Švajčiarsko), Zeitzkunst festival (Berlín) a d. V r. 2009 založil s klarinetistom Ch. Halevim kvarteto TangoFactory. (www.nisinman.com)

Stanislav Palúch (husle) – v detstve sa pod vedením otca venoval folklóru, študoval hru na husliach na Konzervatóriu v Žiline a na VŠMU v Bratislave. Počas štúdií sa začal zaoberať jazzom. Na domácej hudobnej scéne je známy ako univerzálny hráč bravúrne sa orientujúci v swingu, fusion, world music i v ľudovej hudbe. Pre svoje umenie a univerzálnosť je vyhľadávaným partnerom mnohých slovenských i českých umelcov. Po štúdiách pôsobil v českých folkových a country formáciách Druhá Tráva a Teagress, s ktorými nahral niekoľko CD. Vystupuje s Triom Pacora, ktorého prvé CD (2005) získalo vysoké hodnotenie v *BBC Music Magazine*. S touto formáciou sa predstavil s poprednými slovenskými a českými orchestrami v špeciálne skomponovanom programe, ktorý zaranžoval spolu so svojimi spoluhráčmi. Účinkoval na prestížnych festivaloch klasickej hudby, folklóru, jazzu a iných žánrov. Koncertoval vo väčšine štátov Európy i v USA, nahrával pre Český a Slovenský rozhlas, televíziu a ORF. Ako štúdiový hráč nahral desiatky albumov. Dlhé roky pôsobí s B. Lenkom v triu Triango P. Breinera. Eponymné CD dostalo cenu

Aurel 2007 za najlepší slovenský jazz/blues album. Je tiež členom súboru ALEA, ktorý sa špecializuje na hudbu A. Piazzollu. Od r. 2005 je autorom hudby k väčšine predstavení SLUK-u. Spolupráca vyústila do projektu *Ornamenty*, spoločného programu formácie Pacora Trio, ľudovej hudby SLUK-u a multiinštrumentalistu M. Pastírka, ktorý vyšiel v r. 2014 na rovnomennom CD. Od r. 2015 spolupracuje s talianskym virtuózom na viole da gamba V. Ghielmim a jeho súborom Il Suonar Parlante, pre ktorý komponoval aj aranžoval. Od r. 2016 spolupracuje s rakúskym jazzovým skladateľom, aranžérom, klaviristom a dirigentom, bývalým dlhoročným vedúcim ansámblu Vienna Art Orchestra, M. Rüeggom. Je členom kapely Milokraj, ktorú vedie inštrumentalistka a speváčka M. Topferová. Producentsky sa podieľal na viacerých albumoch slovenských a českých hudobníkov zo scény world music, ktoré sa v Českej republike dostali do nominácií na žánrové ceny Anděl. V poslednom čase je vyhľadávaným skladateľom a aranžérom pre rôzne zoskupenia, aranžérsky i hudobno-produkčne zastrešuje obľúbený detský projekt *Spievankovo*. Je autorom hudby ku krátkym filmom *Chyťte ho a Ábelov čierny pes*, aj hudby k predstaveniam SND (*Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch*, *Kubo*). Komorného divadla Martin (*Výkriky bez ozveny*) a pripravovaného muzikálu *Alžbeta Báthory* (premiéra 2021). Je držiteľom cien L. Martonika a Ceny nadácie Tatra banky za umenie ako Mladý tvorca v kategórii hudba.

Robert Roth – herec s dušou muzikanta, začínal v Detskej rozhlasovej a dramatickej družine, vyštudoval Hudobno-dramatický odbor na Konzervatóriu v Bratislave. Od r. 2000 pôsobí v Činohre SND. Je známy ako výrazný charakterový herec, ktorého umenie zarezonovalo v dielach Shakespearea, Dostojevského, Gogoľa, Mrožeka a ďalších autorov. Viaceré z hier, v ktorých účinkoval, boli nominované, respektíve získali ocenenia na Slovensku (DOSKY) i v Česku. Patrí medzi ne aj predstavenie *Hollyroth*, ktoré získalo ceny na prehliadke Nová dráma 2010 i dve ceny DOSKY za najlepší mužský výkon a najlepšiu inscenáciu sezóny 2009/2010. V rovnakom roku získal nomináciu na Krištáľové krídlo v kategórii Divadlo a audiovizuálne umenie. Príležitostne účinkuje aj v iných divadlách, hrá vo filme, spolupracuje s rozhlasom, číta zahraničnú i súčasnú slovenskú prózu. Je moderátorom Rádia Anténa Rock. S Konvergenciami pravidelne spolupracuje na čítaniach o hudbe, na CD *Pribeh vojaka* stvárnil trojlohu Vojaka, Diabla a Rozprávača.

Daniel Rowland (husle) – holandsko-anglický huslista, víťaz súťaží O. Backa v Concertgebouw a držiteľ Brahmsovej ceny z Baden-Badenu, sa na medzinárodnej scéne etabloval ako všestranný, komunikatívny a charizmatiký umelec so zmyslom pre dobrodružstvo a repertoárom siahajúcim od Bibera a Vivaldiho k Beriovi a Ferneyhoughovi. Medzi jeho pedagógov patrili J. Repko, D. van Wely, H. Krebbers, V. Liberman, I. Oistrach a I. Gitlis. V uplynulých sezónach sa predstavil ako sólista s orchestrami od Nórska po Kapské mesto v koncertoch Beethovena, Brahmsa, Elgara, Berga, Korngolda, Weinberga, Prokofieva a Schnittkeho. Účinkoval pod taktovkou dirigentov ako H. Holliger, J. van Zweden, F. X. Roth, L. Foster alebo A. Boreyko. Má vzťah k súčasnej hudbe, v repertoári má koncerty M. Lindberga, Ph. Glassa, K. Saariaho, M. van der Aa, I. Zebelman a R. Panufnikovej. V r. 2020 vyšla v Challenge Records jeho nahrávka Vaskovho koncertu *Distant light*. Intenzívne sa venuje aj komornej hudbe, bol partnerom umelcov ako I. Gitlis, H. Holliger, G. Apap, A. Fedorova, A. Lonquich, N. Gvetadze, M. Collins, N. Daniel, V. Mendelssohn, L. Vogt, A. Mesirca, W. White and E. Costello. Je častým hosťom festivalov komornej hudby (Kuhmo, Stellenbosch, Risor, Sonoro, Rio de Janeiro, Chiemgau and Osnabrück). Účinkuje v duách s klaviristkou N. Kudritskou a violončelistkou M. Bogdanović, je tiež členom ChamberJam

Quintet, 12 rokov bol primárom Brodsky Quartet. V r. 2005 založil Stift International Music Festival. Vyučuje na Royal College of Music v Londýne. Hrá na nástroji Lorenza Storioniho (Cremona 1796) sláčikom Maline, zapožičanom Dutch Instrument Foundation. (www.danielrowland.com)

Ondrej Veselý (gitara) – venuje sa ťažiskovo interpretácii hudby slovenských skladateľov a projektom v oblasti komornej hudby. Hru na klasickej gitare študoval pod vedením M. Krajča a J. Zsaphu (VŠMU), C. Marchioneho (Maastricht), G. Bandiniho (Lucca) a P. Remenika (Žilina). Ako sólista uviedol svetové premiéry gitarových koncertov v spolupráci so Štátnou filharmóniou Košice (O. Kroupová: *Eo Ipso*) i so Solamente naturali (M. Bázlik: *Koncert pre gitaru, kontrabas, čembalo a sláčikový orchester*). Spolupracoval tiež s Quasars Ensemble, E. Šuškovou, P. Mazalánom, P. Katinom, K. Mihalovom či J. Fújakom. Okrem Slovenska koncertoval v Česku, Poľsku, Taliansku, Švajčiarsku, Fínsku či Holandsku. Medzi skladateľov, ktorí svoje kompozície dedikovali O. Veselému patria O. Kroupová, J. Kolkovič, M. Yeats, A. Gilardino, N. Figueiredo, O. Kentish, J. Helgeson, P. Kotík, J. Kmitová, P. Duchnický, P. Machajdík, V. Kubička, L. Novosedlíková, A. Döme, D. Remeň, J. Laco. O. Veselý je tiež aktívny ako aranžér, jeho práce interpretovali a nahrali umelci ako Yo-Yo Ma, K. Stott, S. a O. Assad, D. Russell či J. A. Escobar. V r. 2020 obhájil doktorát v oblasti hudobnej filozofie, estetiky a semiotiky (pod vedením J. Fújaka) na UKF v Nitre. V tom istom roku publikoval knižnú monografiu zameranú na teoretickú reflexiu hudby *Hudba v hudbe*. Je tiež autorom štúdií a rozhovorov so súčasnými skladateľmi publikovaných na Slovensku i v zahraničí.

Miloš Železnák (gitara) – je známy ako žánrovo univerzálny gitarista a skladateľ. Od polovice 80. rokov 20. storočia sa aktívne venuje koncertovaniu s vlastnými hudobnými projektami s prevažne vlastným repertoárom. Jeho hlavnou aktivitou je zoskupenie Miloš Železnák Trio, s ktorým prezentuje vlastnú tvorbu vychádzajúcu z jazzových koreňov. Je tiež členom Trojky Zuzany Homolovej, kde sa venuje spracováaniu slovenských ľudových balád. Ďalšou aktivitou je EFOS, projekt zameraný na improvizovanú hudbu v duu s bicími, ktorá je tvorená v reálnom čase a spojená s vizuálnou projekciou. Od r. 2007 patrí k hudobníkom vydavateľstva Hevhetia, kde vydáva výlučne vlastnú tvorbu. Výber z diskografie (Hevhetia): *Miloš Železnák Trio* (2007), *Ruthenian-Rusnacké* (2008), *Blue* (Ž, ako Že blues, 2011), *V bezvetří a bezčasi* (2015), *Anna a Vtáčiky* (2017), *Dušečné vlastníctvo* (2020). Album so Z. Homolovou *Medzi dvomi prázdnostami* vyšiel v r. 2014 vo vydavateľstve Slnko Records, CD *Čas* v r. 2016 v Hudobnom fonde.

ALEA – súbor vznikol začiatkom roka 2001. Venuje sa najmä interpretácii hudby Astora Piazzollu. Pre súbor boli vytvorené i diela súčasných slovenských autorov (Zeljenka, Burlas, Zagar, Piaček, Iršai). V roku 2008 vydal súbor profilové CD vo vydavateľstve Pavlík Records. V r. 2014 debut nasledoval album *Oj mame, šlog mich ništ*, na ktorom so súborom ALEA účinkujú Martin Babjak a Robert Roth. (www.aleaband.com)

Bratislava Hot Serenaders – je unikátny orchester, ktorý sa pod vedením trubkára J. Bartoša od sezóny 1991/1992 špecializuje na hot-jazzovú hudbu 20. a 30. rokov. Orchester patrí medzi svetovú špičku v autenticknej interpretácii jazzovej hudby tohto obdobia, dôkazom sú ocenenia z európskych festivalov, ako aj pozitívne ohlasy a kritiky z celého sveta. V r. 2014, 2015, 2016 a 2018 absolvoval tento popredný slovenský jazzový orchester koncertné turné v Spojenom kráľovstve. Najlepšie skladby hot-jazzového repertoaire odznali na viac ako 10 koncertoch v mestách od juhu Anglicka (Exeter, Marlborough, Londýn) cez srdce Británie (Birmingham) až po škótsky Edinburgh a Glasgow. Orchester tvorí 15 hudobníkov, dámske vokálne trio Serenaders Sisters a speváci (štýlovo nazývaní "crooneri") Dodo Kuriľák a Miloš Stančík. Orchester

jozef lupták_
&_priatel'ia
znova naživo

turné

18. 6. 2021__koncert №5

banská bystrica__bach__varga

sisa fehér__vladislav šarišský__oskar török

22. 6. 2021__koncert №6

nitra__bach__varga__

adamčiak__brahms

martin ruman__nora skuta__július fujak

23. 6. 2021__koncert №7

hlohovec__bach__beethoven

branislav dugovič__ivan koska

24. 6. 2021__koncert №8

trnava__bach

25. 6. 2021__koncert №9

čadca__bach__godár__piazzolla

ondrej veselý

hrá na autentických nástrojoch z 20. rokov, a vystupuje v na mieru ušitých smokingoch a šatách z tohto noblesného obdobia. Orchester má na konte 11 albumov, 1 LP a prvé slovenské hudobné DVD. Album *Ja som optimista* získal Zlatú a Platinovú platňu, *Celý svet sa mračí* Zlatú platňu, *Lonely Melody* Radio_Head Award 2014 a *I Like That* cenu verejnosti Esprit 2018. (www.serenaders.sk)

ChamberJam Quintet – vznikol v r. 2012 stretnutím päťice hudobníkov, ktorí cestujú svetom a delia sa o svoju vášeň k tangu v jeho rozmanitých podobách. Súbor vytvoril argentínsky bandoneonista, skladateľ a aranžér Marcelo Nisinman, ktorý sa stal známym aj vďaka spolupráci s Garym Burtonom, Paquitom de Riveira, Marthou Argerich, Gidonom Kremerom a d. Jeho členmi sú holandsko-anglický huslista Daniel Rowland, žiak Igora Oistracha a Ivryho Gitlisa, sólista, komorný hráč (dlhoročný primárius Brodsky Quartet), pedagóg (Royal College of Music), umelecký riaditeľ Stift festivalu, ukrajinská klaviristka Natacha Kudritskaya, žiačka Alaina Planèsa, ktorá vystupuje na medzinárodných pódioch, kontrabasista z Čiernej hory Zoran Marković, bývalý hráč v skupine kontrabasov v Slovinskej filharmónii, pedagóg na Hudobnej akadémii v Lubľane a inovátor výroby sláčikových nástrojov a Alberto Mesirca, trojnásobný držiteľ ocenenia „Golden Guitar“. Hudobný vesmír kvinteta čerpá energiu z impulzov a ideí päťice planét, ktoré ho formujú. Súbor vystupuje na najprestížnejších európskych pódioch, kde uvádza hudbu tango od jeho počiatkov Tango Nuevo Astora Piazzollu a jeho súčasníkov až po kompozície Marcela Nisinmana, ktorý je dedičom tradície umenia tanga. (www.chamberjam.net)

tím festivalu / Jozef Lupták / Lea Majerčáková / Andrej Šuba / Ivana Schwarz

Zuzana Čičelová / Ema Garajová / Ivica Horáková

umelecký riaditeľ / Jozef Lupták

dramaturgia / Jozef Lupták, Boris Lenko a Andrej Šuba,

ďakujeme za podnetné rady a nápady Ondrejovi Veselému

editor bulletinu / Andrej Šuba

jazyková korektúra / Ivana Schwarz, Lea Majerčáková

fotografie / Pupetto Mastropasqua obálka, s. 4 / Daniel Rosenfeld s. 6 / Laura Tenenbaum s. 23 / ALEA s. 28

ostatné fotografie archív Festivalu Konvergencie – Martina Šimkovičová, Jarmila Uhlíková, Lubomír Dait

grafický dizajn / Zuzana Čičelová

medzinárodný festival komornej hudby
international chamber music festival

medzinárodný festival komornej hudby
international chamber music festival

09 / 2021

chystáme 22. ročník

vidíme sa
v septembri

opatrenia COVID-19

pozitívne k umeniu, zodpovedne k okoliu

2m odstupy

kapacita sál je znížená a sedenie je oddelené, prosíme, zachovávajte rozostupy 2 m

respirátor/rúško

noste správne nasadené rúško počas celého pobytu na koncerte a v priestoroch koncertu

občerstvenie

naše koncerty sa konajú bez prestávky a bez koznumácie nápojov či jedla

ruky

nepodávajte si ruky, využite ich na silný aplauz

dezinfekcia

pri vstupe použite dezinfekciu na ruky

kašeľ

pokiaľ máte príznaky respiračného ochorenia, nevstupujte do priestorov konania koncertu a váš lístok venujte priateľom

**návšteva koncertu
komornej hudby priaznivo
pôsobí na zdravie!**

Veríme, že tieto opatrenia nevnímate ako komplikáciu, ale ako zodpovedné kroky k ochrane zdravia všetkých návštevníkov. Ďakujeme vám za ich rešpektovanie.

konvergenca jazzvella

Podujatie sa koná
pod záštitou primátora
hlavného mesta SR
Bratislava, Matúša VALLA

generálny partner

u. fond
na podporu
umenia

festival z verejných zdrojov
podporil fond na podporu umenia

partneri

BRATISLAVA

**B
K
S**

ZSE

SLOVENSKÁ
sporiteľňa

NADÁCIA
Slovenskej sporiteľne

DiXi

//AUTOPOLIS

otto!

© fusakle®

Tango
Argentino.sk

POWERLOGY

KINO
LUMIERE

mediálni partneri

rtv:
ROZHLAS A TELEVÍZIA
SLOVENSKÁ

:RÁDIO DEVÍN

:RÁDIO_FM

hudobný život

POPULÁR

in.ba

CITYLIFE.SK
CO SA DEJE V BRATISLAVE A OKOLI

**MUSIC
PRESS**

**DENNÍK
N**

OPERA
SLOVAKIA

►HUDBA.SK
tu sa hudobí

konvergenca.sk

vstupenky

ticketportal
Vstupenky na koncerty

konvergenca

divzella

apríl — máj — jún 2021

bratislava & online

„Nosím v sebe nádej, že sa moja hudba bude počúvať aj v roku 2020.
A v roku 3000 tiež. Niekedy som si tým dokonca istý, pretože hudba,
ktorú hrám, je iná.“

aster piazzella

(1921—1992)

opatrenia COVID-19

pozitívne k umeniu, zodpovedne k okoliu

odstupy

kapacita sál je znížená a sedenie je oddelené, prosíme, zachovávajte rozostupy 2 m

respirátor/rúško

nošte správne nasadené rúško počas celého pobytu na koncerte a v priestoroch koncertu

občerstvenie

naše koncerty sa konajú bez prestávky a bez koznumácie nápojov či jedla

ruky

nepodávajte si ruky, využite ich na silný aplauz

dezinfekcia

pri vstupe použite dezinfekciu na ruky

kašeľ

pokiaľ máte príznaky respiračného ochorenia, nevstupujte do priestorov konania koncertu a váš lístok venujte priateľom

**návšteva koncertu
komornej hudby priaznivo
pôsobí na zdravie!**

Veríme, že tieto opatrenia nevnímate ako komplikáciu, ale ako zodpovedné kroky k ochrane zdravia všetkých návštevníkov. Ďakujeme vám za ich rešpektovanie.